

Tarihin Dayattığı Entegrasyon Avrupa Birliği *“Tarihten Gelen Düşünceler”* 1

Dr. Bahadır Murat Çakmaklı

Tarihin Dayattığı Entegrasyon Avrupa Birliği

“Tarihten Gelen Düşünceler”

1

Dr. Bahadır Murat Çakmaklı

Published by

Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.

Certificate Number: 45503

📍 15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şehitkamil/Gaziantep

☎ +90.850 260 09 97

📞 +90.532 289 82 15

🌐 www.ozgurayinlari.com

✉ info@ozgurayinlari.com

Tarihin Dayattığı Entegrasyon Avrupa Birliği

“Tarihten Gelen Düşünceler” 1

The European Union Integration Imposed by History “Thoughts from History” 1

Dr. Bahadır Murat Çakmaklı

Language: Turkish

Publication Date: 2023

Cover design by Mehmet Çakır

Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0

Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (PDF): 978-975-447-689-7

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub200>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>
This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:

Çakmaklı, B.M., (2023). *Tarihin Dayattığı Entegrasyon Avrupa Birliği “Tarihten Gelen Düşünceler”*.

Özgür Publications. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub200>. License: CC-BY-NC 4.0

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see <https://www.ozgurayinlari.com/>

Ön Söz

Avrupa, antik çağlardan günümüze kadar insanlığın kaderini etkileyen birçok olayın oluşmasını sağlayan düşüncelerin vücut bulduğu bir bölgedir. Bazen kendi içinde bazen de okyanusları aşarak farklı kıtalarda “özgürlük” götürme misyonuyla büyük acılara sebep olurken “her zaman haklı bir gerekçelere sahip” milletler olma özelliklerini de günümüze kadar “medeni” bir şekilde savunmuşlardır. Bu paradoksal durum, gerçek adı Aleksandros III ho Makedon olan ama kazandığı zaferlerin ona verdiği “Büyük İskender” zamanında da, başlarda İtalya’da Tiber Irmağı kıyısında Roma adındaki tarım kentinden doğan sadece tiksindikleri ve verimsiz topraklar olarak adlandırdıkları günümüz Almanya’sı hariç Karadeniz kıyısına kadar büyük alana hakim Romalılarda da, daha sonrasında Charlemagne (Şarlman) hükümdarlığında Franklerde, Napolyon zamanında Fransızlar da, sömürülerin kıtasal genişliği sayesinde “güneş batmayan ülke” unvanı alan İngiltere’de, Bismarck’ın ve sonrasında Hitlerin Almanya’sın da, Mussoli’nin İtalya’sında hep aynı senaryonun yazıldığı ve oynandığı görülmektedir. Bu paradoksal durum en azından İkinci Dünya Savaşı sonrasında *sadece Avrupa’da* “bir daha asla” mottosuyla son bulmuş, diğer ülke, bölge ve kıtalarda tarihten gelen savaş ve göz yaşını devam ettirmişlerdir. Kitabın giriş kısmını

yazmaya başladığım günlerde (Temmuz 2023) Fransa'da başlayan, Belçika ve İsveç'te de yaşanan toplumsal stres boşalmasının, savaş sonrasında sömürülen ülkelerde de “bir daha asla” mottosunun uygulanması gerektiğini acı bir şekilde göstermektedir. *(Bu tepki aslında 2021 yılında yıllardır Fransa'nın sömürüsünde kalan ve ana dilleri Fransızca olan Cezayir'de Fransızcanın kullanımının önce devlet dairelerinde kaldırılmasıyla yavaş yavaş başladığını söylemek mümkün.)*¹.

İkinci Dünya savaşıdan sonra (tesadüf olsa gerek) Fransız diplomatlarının “süper buluşuyla” kıtada savaş tamamlarının çalmasını önlenerek, “birleşerek güçleniriz, ayrılarak zayıf kalırız” düşüncesi çerçevesinde antik çağlardan beri gelen bir birleşik olma düşüncesi imza altına alınmıştır. Bu durum aslında birazda atalarının sömürü için gittiği, sonrasında bağımsızlık savaşıyla ayrı bir devlet olarak karşılırlarına güçlü bir şekilde çıkan Amerika'dan çekinmenin eseri idi. Yıkılan sanayi bölgeleri, evler, köprüler, okullar bir şekilde yapılmalıydı ve buna sponsor olacak devlet de Amerika idi. Tabi Amerika'nın bunu bila bedel yapmayacağını siyasi olarak “büyük abi” olarak söylediklerinin yapılmasını isteyeceğini bilen Avrupalı devletler çözüm olarak kendilerine çıban başı olarak sürekli savaş sebebi olan Alsace Lorraine bölgesini ve zengin yer altı kaynaklarını ulus üstü bir kurum nezaretinde hükmedilmesi kararını vermişlerdir. Bu ilerleyen zamanlarda bugünkü Avrupa Birliği'nin temel taşı olarak tarihe geçmiştir.

Ancak Avrupa Birliği sadece İkinci Dünya Savaşı sonrasında ve “büyük abi”den kurtulma amacıyla oluştuğunu düşünmek 1000 sayfalık kitabın 10 sayfalık özetini okuyarak kitaba hâkim olmaya benzemektedir. Türkiye'nin 1959'dan

1 Anadolu Ajansının 2021 yılında yayınladığı haber: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayirde-iki-bakanlik-fransizca-kullanimini-sonlandirdi/2400167>

2023'kadar 64 yıldır girmeyi planladığı (zaman zaman hızlı ilerleyen zaman zaman (2018-2023) itibariyle tıkanan bir süreç) bir entegrasyonun sosyal, siyasal, ekonomik, tarihsel ve felsefi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Avrupa Birliği'nin *Düşünsel Tarihine* bakılması ve tarihten günümüze kadar genetik olarak gelen düşüncelerini analiz etmek Türkiye'nin ve üye olmak isteyen ülkelerin incelemeleri gereken bir konu olma özelliğini taşımaktadır. Bu sebeple literatürde de bir boşluğu doldurma amacıyla Avrupa'nın Düşünsel Tarihi'nin Aydınlanma Dönemi öncesi bu kitapta incelenmiştir. Avrupa'da yaşayan ve "Birleşik Avrupa" fikrinin antik çağlardan beri alt yapısını hazırlayan ve sonrasında bu fikri savunan düşünürlerin düşüncelerinin Aydınlanma Çağına kadar olan kısmının incelendiği bu çalışma, üyesi olmak istediğimiz bir entegrasyonun doku uyumuna da bakmamıza yardımcı olacağı düşüncesindeyim.

Teşekkür

Beni yetiştiren, okutan, hayatımın her aşamasında yanımda olan ve ülkesine Polis Özel Harekât olarak hizmet etmiş, yaşadıkları zorlu süreçleri bir gün evine hissettirmemiş BABAMA, babamız görevdeyken elinde Kuran'ı Kerimle bizi teskin eden yediren içiren ANNEME, Her zaman Saf Kalbi olan ABLAMA, Yüksek eğitimimin her aşamasında bana destek olan EŞİME ve kıymetlilerim GÖKÇE ECEM ile CİHAN ALP'e, Abim Rıdvan USTA'ya, Başta EREN olmak üzere AZİZ ŞEHİTLERİMİZE ve KIYMETLİ AİLELERİNE TEŞEKKÜRLERİMİ BORÇ BİLİRİM!

Bu Aziz Din ve Millet'in bir evladı olmamı Nasip eden
ALLAH (CC) ŞÜKÜRLER OLSUN.

İRİKİ VARSIN EREN

İçindekiler

Ön Söz	iii
Teşekkür	vii
1. Avrupa Nedir?	1
Avrupa Birliği'ne Giden Yolun Tarihteki Temsilcileri	9
1. Augustine of Hippo (Saint Augustine)	9
2. Aziz Patrick	13
3. Cassiodorus	19
4. Bede	28
5. Charlemagne (Şarlman) ve Karolenj İmparatorluğu	34
6. Aquileia'lı Paulinus II	48
7. Papa VII. Gregorius	50
8. Roger Bacon	61
9. Thomas Aquinas	65
10. Roman Llull	69
Son Söz	73
Kaynaklar	75

BÖLÜM 1

Avrupa Nedir?

Avrupa Birliği'nin oluşumunda katkı sunan düşüncelerden önce entegrasyonun bulunduğu kıtanın tarihi hakkında bilgi vermek ilerleyen süreçler açısından her yaşayan medeniyetin düşünce ufuklarını anlamada yardımcı olacaktır. Medeniyetin ve ilk yerleşim yerinin Avrupa kıtası olmamasına karşı sanatsal etkinliğin, dini otoritenin, imparatorlukların dönüşüm hızının yüksek olduğu Avrupa'nın Avrupa olarak anılması hakkında bir fikir birliği mevcut değildir. Avrupa ismi binlerce yıldır vardı ve bu süre boyunca tarafsız bir coğrafyadan konumu itibariyle daha fazlası olmuştur. Avrupa'nın kıta adı olarak isimlendirilmesi tarihsel olarak ne zaman ve kim tarafından konulduğu gizemini korumaktadır. Antik çağ tarihçilerinden Herodot ise döneminde bildikleri kıtaların isimlerinin nereden geldiği hakkındaki yorumu ise şu şekildedir;

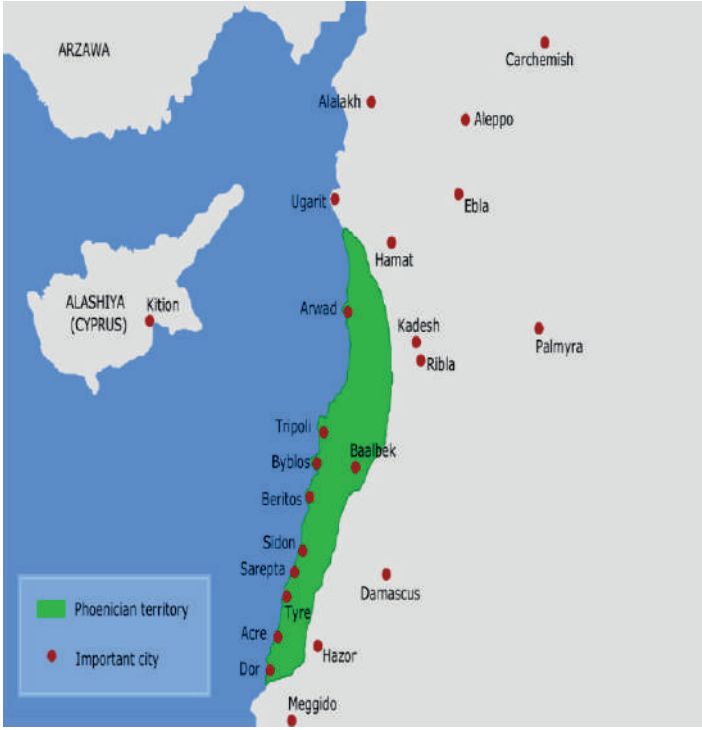
“Avrupa'nın doğusunda ya da kuzeyinde deniz olup olmadığını kimse kesin olarak bilmiyor; ancak uzunlamasına diğer iki kıtanın toplamına eşit olduğu biliniyor. Sonuçta tek olan dünyanın neden üç ayrı adı olduğunu (her biri bir kadın

adıdır) ya da sınırların neden Mısır'da Nil ve Kolkhis'te Phasis olarak belirlendiğini (ya da bazılarının söylediği gibi Tana Nehri'nin Maeetis Gölü ve Kimmer Boğazları'nda olduğunu) bilmiyorum, bu sınırlara karar verenlerin adlarını ya da kıtaların adlarını nasıl aldıklarını da bulamıyorum. Yunan otoritelerinin çoğu Libya'nın adını o kıtanın yerlisi olan Libya adında bir kadından, Asya'nın adını da Prometheus'un karısından aldığı söyler. Ancak Lidyalılar da bu isim üzerinde dururlar; Asya'nın adını Prometheus'un Asya'sından değil, Sardeis'teki Asias adlı kabileye de adını veren Cotys'in oğlu ve Manes'in torunu Asies'ten aldığı söylerler. Avrupa'ya gelince, etrafının sularla çevrili olup olmadığını kimse bilmediği gibi, adını Surlu Avrupa'dan aldığı ve onun zamanından önce kıtanın da diğer kıtalar gibi isimsiz olduğunu söylemediğimiz sürece, adının kökeni de belirsizdir (tıpkı ona adını veren adamın kimliği gibi). Ancak Avrupa'nın Asya'dan geldiği ve Yunanlıların şimdi Avrupa dedikleri kara parçasını hiç ziyaret etmediği açıktır; seyahatleri Fenike'den Girit'e ve oradan da Likya'ya gitmekle sınırlıydı. Neyse, bu kadar yeter; biz kıtaların ortak adlarını kullanmak niyetindeyiz.” (Herodotus, *The Histories*, s;249-250)

Buradan da anlaşılacağı üzere kıtalara verilen isimlerin çok eski ve kim tarafından verildiği bilinmemektedir.

Bu duruma mitolojik açıdan yaklaştığımızda karşımıza Tanrılar Kralı Zeus'un Fenike Kralının kızı olan Europe'ya aşkı karşımıza çıkar. Fenikeliler günümüzde Lübnan, Ürdün, Gazze olan bölgede antik çağda yaşamış bir kavimdir (Resim1)¹. Fenikelilerin atası sayılan Agenor'un dünyadaki güzel kadınların simgesi olan Europe adında bir kızı bulunmaktaydı. Tanılar Kralı Zeus Europe'yi gördüğünde âşık olur ve Europe ile ilişki yaşamak ister.

1 Resim 1: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Fenikeliler>

Resim 1

İsteğinin karşılığını alamayan Zeus gösterişli boynuz ve beyaz rengiyle dikkat çekici bir boğa olarak Europe'ya yaklaşır. Europe boğanın üzerine bindiğinde denize doğru yol alan Zeus Fenike'den çıkarak deniz yoluyla Girit adasına gelir. İnsan formuna tekrar dönen Zeus Europe'yı baştan çıkartarak ile evlenir.

Resim 2

Daha sonraları Yunanistan'a yerleşerek, Sarpedon, Minos, Rhadamanthys adında üç oğlu oldu. Bu efsaneye göre tüm kıtaya Tanrıların Kralının karısının ismi Europe verilir. Europe'nin Zeus tarafından kaçırılması Avrupa'da klasik dönem edebiyatı başta olmak üzere resim ve heykelde önemli bir üne sahip olmuştur. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin oluşturduğu Avrupa Parlamentosunun önünde bu efsaneyi simgeleyen bir heykelde bulunmaktadır (Resim 2)².

Hatta Yunanistan'da 2002 ile 2006 yılları arasında tedavüle çıkan 2 Avronun üzerinde bu durumu simgeleyen bir kabartmada mevcuttur.

2 Resim 2: <https://www.businessinsider.com>

James C. Davis'in (2022) dediği gibi insanoğlu dünyaya ekmeğin üzerine sürülmüş reel gibi yayılmamış, aksine bir çiftçinin arazisinin sınırlarına koyduğu arı kovanları halinde yaşıyordu. Avrupa, Asya, Afrika ve hatta o zaman keşfedilmemiş olan Amerika bu dağınlıklığın merkezleriydi. Ancak bu dağınlıktan toplumların birbirleriyle tanışma zamanı gelmiş bu tanışmada insanın ihtiyaçlarını karşılama ve sonrasında ticaret yapma isteğinden doğmuştur. Bunun Avrupa ile ilgili olarak ilk rnekleri Yunanistan tarafından gerçekleştirilmiştir. İnsanoğlunun yerleşik hayat geçtiği dönemden itibaren Yunanistan topraklarının verimsiz yapısı nedeniyle tarım işleri için Batı Anadolu'da koloniler kurmuştı. Deniz yollarındaki hakimiyetleri sebebiyle ticaretinde canlanmasına neden olması Yunan olanlar ile olmayanlar arasındaki farkın belirginleşmesine sebep oldu. Anadolu'nun doğu kısmında ise başka bir medeniyet ve imparatorluk olan Persler bulunuyordu. Perslerin genişlemeci politikası sonucunda batı Anadolu'da bulunan İyonularla ve dolayısıyla Yunanistan'la savaşı kaçınılmaz

kılmıştır. Gerçekleşen savaşların birinde Yunanistan'ın İyonyalılara yardım etmesi, Pers imparatoru olan Darios'u Yunanistan'a karşı öfkelenmiş hatta her akşam "Efendimiz Atinalıları aklınızdan çıkarmayınız" hatırlatması yapması için bir kölesini dahi görevlendirmişti (Davis,2022, s.56). Pers imparatorundaki ve sonrasında gelen oğullarındaki bu hırs yıllarca sürecek savaşın kapısını açmış oldu. Birbirlerine üstünlük kurma noktasında en son galip gelen Yunan küçük devletlerinin birleşmesi sonucu Yunanlılar olmuştur. Perslerde ise en son ve kalıcı yenilgiyi imparator Kserkses almıştır. Yunan devletlerinin düşmanlarına karşı birleşmesi ve bu birleşmenin lideri olarak Atinalıların olması günümüze kadar gerçekleşen başarısız birleşmelerin sadece biridir. Herodot bu durumu da anlattığı Tarih isimli yapıtında Doğu'nun despot yönetiminin kibrinin karşısında özgür Yunan halkının zafer kazandığını belirtmiştir. Herodot'un yapmış olduğu karşılaştırmalara benzer bir karşılaştırmada Hipokrat tarafından yapılmıştır.

Hipokrat Asya ile Avrupa arasındaki belirgin farkı şu şekilde açıklamıştır;

“Asya’da yaşayanlar ile Avrupa’da yaşayanlar arasındaki ruh ve öfke eksikliğine ilişkin doğa ve şekil farklılığı bir yana, Asyalıların Avrupalılara göre daha az savaşçı ve daha az nazik bir karaktere sahip olmalarının başlıca nedeni mevsimlerin tekdüzeliğidir; bu mevsimler ne sığağa ne de soğuşa doğru şiddetli değişimler göstermez, aksine dengelidir. Çünkü ne zihinsel sarsıntılar ne de şiddetli fiziksel değişimler meydana gelir ki, bunlar tekdüze bir ayınlıktan daha çok öfkeyi çalar ve ona şiddetli bir tutku verir. Çünkü insanın öfkesini uyandıran ve durgunlaşmasını önleyen her şey değişir. Bu nedenlerden dolayı, bence Asyalılar zayıftır. Asya’nın büyük bir bölümünün krallar tarafından yönetilmesi, kurumlarına katkıda bulunan bir nedendir. İnsanların kendi efendileri ve bağımsız olmadıkları, despotlar tarafından yönetildikleri yerlerde, askeri etkinliğe

değil, savaşçı görünmemeye önem verirler. Karşılaştıkları riskler benzer değildir. Tebaa, efendilerine fayda sağlamak ve eşlerinden, çocuklarından ve arkadaşlarından ayrılmak için askerlik yapmaya, yorulmaya ve ölmeye zorlanabilir. Tüm değerli, cesur eylemleri sadece efendilerini yüceltmeye ve yükseltmeye hizmet ederken, kendilerinin biçtiği hasat ise acı ve ölümdür. Dahası, bu gibi adamların ülkesi, düşmanları ve tembellikleri nedeniyle çöl olmalıdır; öyle ki, doğuştan cesur ve ruhlular bir adam doğsa bile, huyu kurumları tarafından değiştirilir. Bunun açık bir kanıtını verebilirim. Yunanlı olsun olmasın, Asya'nın bütün sakinleri despotlar tarafından yönetilmezler; bağımsızdırlar; kendi çıkarları için çalışırlar ve insanların en savaşçularındırlar. Çünkü kendi çıkarları için tehlikeye atılırlar ve korkaklıklarının cezasını çektikleri gibi yığılıklarının ödülünü de kendi şahıslarında alırlar. Asyalıların da birbirlerinden farklı olduklarını göreceksiniz; bazıları üstün, bazıları aşağıdır. Bunun nedeni, yukarıda da söylediğim gibi, mevsimlerdeki değişikliklerdir.” (Jones;1957, s:116-117)

Dolayısıyla böyle bir durumda Anadolu'nun doğusu ile batısı arasında ve köken olarak Avrupalı olan insanların anlaşması da beklenemezdi. Nitekim öyle de oldu Yunanlı yazarlara göre Avrupa ile Asya halkları arasında farklılık sadece gelenek görenek, dil ve fizik özelliklerden kaynaklanmıyor ülkelerin yönetim şekillerinden de kaynaklanıyordu. Yunanlılar kendilerini özgürlüklerine ve bağımsızlıklarına düşkün bir millet olarak görmelerine karşı Asyalıların bir hükümdar etrafında mutlak itaatle kümelenen insanlar grubu olarak görmüyorlardı. Bu durum ise Avrupa'nın özgürlüğü temsil etmesi, Asya'nın ise despotluğu temsil etmesi anlamına geliyordu.

Mitolojik olarak başlayan Avrupa kelimesinin kökeni “özgürlük”le eş anlamlı olarak değerlendirilmeye başlanmıştı.

İnsanoğlunun sürekli gelişim içerisinde amansız değişimi bilim açısından da gerçekleşmeye başladı. Felsefe, sosyoloji, tıp, astronomi gibi bilimlerin yanında coğrafya da bu bilim dallarından biri olarak gelişim göstermiştir. Coğrafyanın bu şekilde gelişimi kıtaların ve ülkelerin ayrımının kesinleştirilmesinde önemli bir rol oynadı. Pytheas, Eratosthenes, Strabon gibi coğrafyacıların eserlerinde dünyanın çevresi dahil birçok coğrafi bilgilerin insanlığın bilgisine sundukları görülmektedir. Bu coğrafi bilgilerin toplanmasında savaşlar (Büyük İskender’in Asya seferi, Büyük İskender’in generali aynı zamanda Mısır’da Ptolemaios hanedanını kuran I. Ptolemaios Soter’in Afrika’ya yapmış oldukları savaş seferleri), din adamı olarak misyonerlik faaliyeti yürüten keşişler coğrafi bilgilerin oluşumuna büyük katkı sunmuşlardır. Romalı bilgin olan Yaşlı Plinius Avrupa ile ilgili olarak bütüncül olarak değerlendirilmese de “Doğa Tarihi” çalışmalarında Avrupa kıtasının keşfi üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Avrupa kıtasının keşfi üzerindeki etkisi ise Avrupa’daki bölgelerin ve oralarda yaşayan halkların yaşamlarını içeren bilgiler vermesinin yanında, Avrupa’nın doğal kaynakları, bitki örtüsü, mineralleri hakkındaki bilgileri vermesinden kaynaklanmaktadır. Fransa, İspanya, Birleşik Krallık bölgeleri başta olmak üzere coğrafi ve topografi açıklamalar yapması kendisinden sonra gelenlere keşif ve haritalama noktasında birincil kaynak olmuştur.

Avrupa ve Avrupalılar tarih yazımı açısından uzun bir çalışma sahası ve geleneğine sahip bir araştırma kültürü olması sebebiyle buraya kadar ki bilgilendirme literatürde genel kabul görmüş bilgilerden oluşmaktadır. Bu sürecin daha derinlemesine inilmesi için daha ince ve ayrıntılı bir çalışma gerektiğinden Avrupa kelimesinin nereden geldiği ve tarihte coğrafi olarak nasıl belirlendiğini, Avrupa ve yakın kıtalar arasındaki farkların anlatması konumuzun bütünlüğü açısından yeterli olacağı kanaatindeyim.

Avrupa Birliği'ne Giden Yolun Tarihteki Temsilcileri

1. AUGUSTINE OF HIPPO (SAINT AUGUSTINE)

Bugün Mısır'ı, Libya'yı, Tunus'u, Fas ve Cezayir'i içine alan Kuzey Afrika'nın en eski halkı olan Berberi kökenli ilahiyatçı ve filozof olan Augustine 354 yılında Roma'ya bağlı Thageste şehrinde doğmuştur. Babasının adı hakkında kesinlik olmamakla beraber Patrick olarak genel kabul

görmüş bir durum vardır. Patrick belediye meclisinde çalışıyor ve curial statüsüne sahiptir. Aynı zamanda hayatının son zamanlarına kadar pagan olarak yaşamış ölmeye kadar kısa bir süre öncede Hıristiyan olmuştur (Granevoller, 2019, s.266) Annesi Monica ise Hıristiyan bir aileden gelen son derece dindar bir yapısı mevcuttu.

Berberi kökenli olmalarına karşın Romalılaşmış bir aile yapısına sahip Latince konuşan bir yaşantıları mevcuttu. Babasının pagan annesinin ise koyu bir Hıristiyan olmasına karşın Augustine eski Latince bir İncil'i okuyunca Vergilius ve Cicero'nun eserlerindeki anlatım ustalığını bulamamıştır. Annesinin tüm itirazlarına rağmen dünyadaki nimetlerden yüz çevirme felsefi olan Mâni dinini kabul etmiştir. Uzunca bir süre Mâni dinine sahip olan Augustine bu süre zarfında sürekli bir arayış içerisinde sorgulama yapmaya da devam ediyordu. Mâni dinine olan kabulü gün geçtikçe azalmasına rağmen Roma'da bu dine sahip olanların sayısı fazla olduğundan dolayı da bu dinden kopmadığını "İtiraf" adlı eserinde anlatıyordu. Aslında Mani dini öğretilerinden oldukça soğumasına rağmen Katolik inancının da kendisinde olan soruların cevabını veremediğinden Hıristiyanlığa'da dönemediğini arada kaldığını belirtmekteydi. Kartaca'dan ayrılmadan önce Mani dininin öğretilerine karşı sert eleştiriler getiren Elpidius adındaki vaaz verenin bir kişinin kutsal kitaptan alıntıladığı sözleri halka açık yerde konuşurken Manicilerin verdiği cevapları yeterli bulmadığında Mani dini ile olan bağlarını koparmıştır. Kartaca'dan retorik sanatını öğrenmek ve para kazanmak amacıyla Roma'ya giden Augustine evinde öğrencilere ders vermeye başlamıştır. Aslında hayatının ne denli değişeceğini Kartaca'dan Roma'ya gelirken hiç düşünmemiştir. Roma valisi kente retorik öğretime ihtiyaç duyduğu haberi gelince ve seyahatinde devlet tarafından karşılanacağını öğrendiğinde bu göreve talip olmuştur. Roma valisi Symmachus'un

sorduğu sorular karşısında verdiği cevapların yeterli düzeyde olduğu fark edilmesi üzerine vali tarafından Milano piskoposu Ambrosius'un yanına yerleştirilir. Ambrosius'un yanındayken de Hıristiyanlığa karşı tavırlarında farklı bir düşünceye sahip değildi ancak Ambrosius'un halka açık vaazlarını dinledikçe küllenmiş olan Hıristiyanlık aşkı yeniden alevlenmişti. Daha sonrasındaki yaşantısında İncil uygulamalarını şekillendirerek tefsir çalışmaları sayesinde çağının ve sonrasındaki modern çağın Hıristiyanlık düşüncesinin bir çok noktada temellerinin atılmasına katkı sağlamıştır. Augustine bunu gerçekleştirirken klasik düşünce sisteminin Hıristiyanlığa uyarlamasının büyük bir katkısı olmuştur.

Çocukluk yıllarından itibaren karmaşık bir din algısına sahip olduktan sonra Hıristiyanlık dinini sorgulayarak temellendiren Augustine fikirlerini maneviyat ve teolojik olarak açıklamıştır. Bütünleşik Avrupa fikrine direkt bir düşüncesi ya da eserlerinde bu yönde bir açıklama yapmazken, entegre olmuş bir Avrupa kavramı ile Avrupa düşüncesinin kökleşmesine katkı sunmuştur.

Augustine bütünleşik Avrupa düşüncesine katkılarında belki de en büyüğü siyasi toplulukların doğası ve toplum düzenindeki adalet anlayışının rolü üzerine olmuştur. Bu düşüncesini de Tanrı'nın şehri eserinde insanların bir arada yaşadığı dünyevi şehir ve Tanrı'nın şehri yani gök şehri ayrımını yaparak açıklamaya çalışmıştır. İnsanların oluşturduğu dünyevi şehrin kişisel hırs ve çıkarlardan oluştuğu ve bu yönüyle de kusurlu olduğunu Tanrı'nın şehrinde ise adaletin, sevginin ve toplumsal yararın arayışı içerisinde olduğunu açıklamıştır. Yapmış olduğu bu ayrım kendisinden sonra gelen düşüncelere ışık oluşturmuş ve siyasi düşünceler üzerindeki etkisi derin olmuştur. Dünyevi şehrin barışı, düzeni ve vatandaşlarının hepsinin refahını destekleyen bir organizasyon olması gerektiğini öne sürmüştür. Augustin'e

göre adaletli bir organizasyonun farklı kimlik ve geçmişlere ait üyelerinin bir bütün olarak ahenkli bir şekilde birleşmeleri gerekmektedir. Bu yönüyle (adalet ve kamunun ortak yararı fikri) günümüz Avrupa Birliği kavramının oluşma amaçlarıyla örtüşmektedir. Avrupa Birliği üyelerinin arasında ekonomik, kültürel ve ortak siyasi değerleri öne çıkarmak suretiyle entegrasyonlarını güçlendirmeye çalışmaktadır. Kısacası Augustine kendisinden sonra gelen Avrupalı düşünürlere siyasi ve felsefi çalışmalarıyla ortak bir kaynak olmuş, hukuk ve adalet üzerine değerlendirmeleri Avrupa siyasi düşüncesi üzerine kalıcı etkisi olmuştur.

Eserlerinde bütünlük Avrupa fikrine kavramsal olarak değinirse de Avrupa'nın birbiri ile entegre olması, adaletin, ortak aklın kullanılması, birbirlerinden farklı toplulukların aynı siyasi yapı içerisinde bütünlüküne vurgu yaptığından dolayı dolaylı da olsa katkısı büyük olmuştur.

Augustine dahil "Kilise Balaları" düşünsel boyutta Hıristiyanlığı merkeze alan Hıristiyan bir bütünlük Avrupa vaadi kıtanın bugüne kadar ki tarihsel gelişimine kalıcı etki yaratmıştır. Avrupa'nın bütünlük ve iş birliğine yönelik olarak ilerleyen zamanlarda gerçekleşecek çabalara zemin ve dayanak hazırlamış ve düşüncenin her zaman kültürel ve dini olarak şekillenmesini diri tutmuştur.

2. AZİZ PATRİCK

Aziz Patrick'in doğum tarihi ve yeri hakkında kesin bilgi yoktur. Antik çağlarda bulunan bir figürün biyografisi yazman günümüz modern dünyasında bir figür yazmaktan daha zordur. Kaynakların son derece az olması bulunan kaynakların günümüz dillerine çevrilmeyen kısımlarının olması, kaynakların mevcut dillere çevrilse dahi dönemin biyografi yazarının duygusu, düşüncesi, önyargıları bilinmemesinden dolayı bazen bahsedilen kişiliklerin efsane ve mitolojik anlamlar yüklenmesine neden olabilmektedir. Bu kişiliklerden biride Aziz Patrick'tir. Stokes³ (2008) yapmış oldukları çalışmalarında M.S 373 yılında Eski Kelt Nemetoduron'u olan Nemptor'da doğduğunu belirtmiştir. Flecher⁴ ise Aziz Patrick'in Britanyalı olduğunun

3 Whitley Stokes, The Tripartite Life of St. Patrick with Other Documents Relating to That Saint, Part I, Tannerritchie Publishing, Burlington, Ontario, Canada; In Collaboration With The Library And Information Services Of The University Of St Andrews, 2008

4 Roy Flecher, Saint Patrick Retold th legend and history of ireland's patron Saint, prince ton universit y press princeton & Oxford,2019

tartışmasız olduğunu belirtmiştir. Bury⁵ (2010) ise M.S. dördüncü yüzyıldan kısa bir süre önce belkide 389'da doğduğunu, babasının Calpurnius isminde bir Britanyalı olup belediye meclisi üyesi olduğundan bahsetmiştir. Aslında tarih sahnesinde Aziz Patrick'in ne zaman ve nerede doğduğundan ziyade Hıristiyan dünyasına bir bölgeyi bir halkı kazandırmasının etkileri halen sürmektedir. Öyle ki Enda Kenny 2017 yılında ABD Başkanı Donald Trump'un da katıldığı St. Aziz Patrick günündeki konuşmasında⁶ Aziz Patrick'in bir göçmen olduğu ve bu bakımdan "göçmenlerin koruyucusu" olduğunu belirtmiş yüzyıllar sonra dahi olsa Aziz Patrick'in halen etkisinin sürdüğünü göstermiştir.

Aziz Patrick 15'li yaşlarında İrlandalı çetelerin kaldıkları bölgeyi yağmaları sonucunda çeteler tarafından kaçırılarak yaklaşık olarak altı yıl boyunca esaret hayatı yaşamıştır. Aziz Patrick hem doğumu ve ailesi hakkındaki bilgiyi hem de kaçırılmasına olan zamanda yaşadıklarını şu şekilde anlatır:

"Ben, Patrick, bir günahkâr, basit bir köylü, inananların en azı ve birçokları için en aşağılayıcı olanı, Bannavem Taburniae yerleşiminde [vicus] bir rahip olan merhum Potitus'un oğlu diyakoz Calpurnius'un babasıydım; Esir alındığım yere yakın küçük bir villası vardı. O zamanlar yaklaşık on altı yaşındaydım. Gerçek Tanrı'yu tanımıyordum ve İrlanda'da binlerce insanla birlikte tutsak alındım, çünkü Tanrı'dan uzaklaşmıştık, O'nun emirlerini yerine getirmiyorduk ve bize kurtuluşumuzu hatırlatan rahiplerimize itaat etmiyorduk. Vê Rab, varlığının öfkesini üzerimize indirdi ve bizi birçok ulusun arasına, hatta

5 ST PATRICK The Life and World of Ireland's Saint J. B. Bury Foreword by Thomas Charles-Edwards, Published in 2010 by I.B.Tauris & Co Ltd

6 <https://www.youtube.com/watch?v=9yGKjDwWnRY>

*dünyanın uçlarına kadar dağıttı; ben de küçüklüğümle şimdi yabancılar arasında bulunuyorum.*⁷⁷ (Patrick; s.2)

Aziz Patrick başına gelen felaketin Tanrı'ya olan sadakatlerindeki eksiklik kaynaklandığını ve bunun sonucu olarak da cezalandırıldıklarından bahsetmektedir. Aynı zamanda yaşanan bu sonucun kendisine tekrardan Tanrı'yı tekrardan tanımak ve O'na geri dönmek için Tanrı'nın bir uyarı olduğundan bahsetmektedir. Yaşadığı bu tutsaklığın Tanrı'yı tanıdıktan sonra borcunu ödeyebilmesi için Tanrı'nın dinini yayması gerektiğini de şu şekilde açıklamaktadır:

“Bu nedenle, tutsak olduğum ülkede Rab’bin bana bahsettiği bunca lütuf ve ihsan karşısında sessiz kalamam, bu uygun da olmaz. Çünkü Tanrı tarafından cezalandırıldıktan ve onu tanıdıktan sonra, ona borcumuzu ödemenin yolu onu yüceltmek ve mucizelerini göklerin altındaki tüm ulusların önünde itiraf etmektir.” (Patrick; s.2)

Kısacası tutsak olduğu yılların kendi manevi hayatı için ve Tanrı'nın emirlerini uygulamak ve tutsak kaldığı ülkedeki paganlara anlatmak için bir “çilehane”ye benzetmektedir. Aynı zamanda kendisinin yaşadığı olayları mistik bir tarzda anlatan Aziz Patrick kendisine bu görevin Tanrı tarafından verildiğini şu şekilde açıklamaktadır:

“Ama başkalarına olduğu gibi bana da minnetle verilmiş olsaydı, sessiz kalmamam gerekirdi ve eğer cehaletim ve yavaş konuşmamla kendimi başkalarının önüne koyuyormuşum gibi görünürse, gerçekte şöyle yazılmıştır: ‘Kekemelerin dili hızlı ve anlaşılır konuşacaktır. ‘Sizler Mesih’in dünyanın öbür ucuna gönderdiği selam mektubusunuz... Müreккеple değil, diri Tanrı'nın Ruhu'yla yüreklerinize yazıldınız’ denilen bizler, bunu başarmak için ne kadar çok çaba göstermeliyiz. Ve yine

7 The Confession of St. Patrick, Patrick. Author(s): St. (c. 390-c. 461), Publisher: Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library, <https://www.ccel.org/ccel/patrick/confession.html>

Ruh, rustik yaşamın En Yüce Olan tarafından yaratıldığına tanıklık etmiştir. Öyleyse ben, her şeyden önce, taşraklıyım, sürgünüm, açıkça bilgisizim, geleceği göremeyen biriyim, ama kesin olarak biliyorum ki, alçaltılmadan önce derin bataklıkta yatan bir taş gibiydim ve güçlü olan geldi ve merhametiyle beni yukarı kaldırdı ve gerçekten de beni yukarı kaldırdı ve beni duvarın tepesine yerleştirdi. Ve oradan, bu dünyada ve sonsuzlukta dek insan aklının ölçemeyeceği büyük lütufları için Rab'be şükranla haykırmalıyım." (Patrick;s:3)

Tutsak olduğu zamanda çobanlık yaptığını ve yaşadığı bütün sıkıntılarda gündüz gece farketmeksizin yoğun bir şekilde Tanrıya dua ettiğinden bahseden Aziz Patrick bir gün uykusunda kendisine ikaz geldiğini ve tutsaklıktan kurtularak memleketine gideceğinden bahseder. Tutsak olarak kaldığı yerden kaçtığından nerden geldiğini bilmediği ilahi sesin deniz kıyısında iken gideceği gemiyi gösterdiğini, gemiye binmek istediğinde gemide bulunanların “gemiye yanaşmaya kalkışma” ikaz nedeniyle binemediğine sonrasında namaz kılmaya başladığında gemide bulunanların tekrardan kendisine seslenerek gemiye davet ettiğinden bahsetmektedir. Ancak gemideki adamların kendi kutsal dininden olmadığını ve barbar olduklarını bilerek gemiye binerek seyahat etmeye başlamıştır. Anlatısının devamında karaya ulaştıktan sonra 28 gün boyunca ıssız topraklarda yolculuk ettiklerini yiyeceklerinin bittiğini ve barbar olanlardan birinin Hıristiyan olarak Tanrı'ya dua etmesini ve içinde buldukları bu kötü şartlardan kurtulmalarını dilemesini istemiştir. Daha sonra bunu barbara dini tebliğ eden bir yaklaşımla şu şekilde olayı anlatır:

‘Tüm kalbinizle iman ederek Rabbim Tanrı'ya dönün, çünkü O'nun için hiçbir şey imkânsız değildir, öyle ki bugün size yolunuzda doyuncaya kadar yiyecek göndersin, çünkü O her yerde boldur.

“Ve Tanrı’nın yardımıyla bu gerçekleşti; ve işte, gözlerimizin önünde yolda bir domuz sürüsü belirdi ve birçoğunu öldürdüler ve orada iki gece kaldılar ve adamlar etleriyle doyular ve iyi bir şekilde iyileştiler; çünkü birçoğu bayılmıştı ve aksi takdirde yol kenarında yarı ölü bırakılacaktı. Bu olaydan sonra Tanrı’ya şükrettiler, gözlerinde saygınlığım arttı ve o günden sonra bol bol yiyecek buldular. Ayrıca yabani bal buldular ve bana da bir pay sundular ve içlerinden biri: ‘Bu bir kurbandır’ dedi. Tanrı’ya şükürler olsun ki, ben ondan hiç tatmadım.” (Patrick; s:7)

Yaşadığı olayı kendisinin duasına karşılık gören Aziz Patrick daha sonrasında o gece şeytanın kendisine saldırdığını ve anlamsız bir şekilde “Helias⁸” diye haykırdığından bahsetmektedir. Bu haykırışın sonunda sıkıntısından kurtulduğunu ve içindeki sesin Babanın Ruhu olduğunu açıklar. Tutsaklıktan kurtularak ailesinin yanına dönen Aziz Patrick ailesinin tekrardan yanlarından ayrılmaması noktasında telkinlerde bulunduğunu ancak kısa bir süre sonra İrlanda’dan gelen mektuplar karşısında kayıtsız kalamayarak ilahi görevi üstlenmek için İrlanda’ya hareket ettiğinden bahseder. İrlanda’ya vardığında dini tebliğ etmeye başlar ve belirli bir süre sonra toplum tarafından büyük bir karşılık bularak günde birkaç kez yaptığı vaftizlerde inananların sayısı binleri bulmuştur. Ve kendisinin yaptığı tebliğden memnun olduğunu şu şekilde açıklar:

“Tanrı’ya çok şey borçluyum, çünkü bana o kadar çok lütufta bulundu ki, benim aracılığımla birçok insan Tanrı’da yeniden doğacak ve kısa süre sonra doğrulanacak ve onlar için her yerde din adamları atanacak, Rab’bin bir zamanlar peygamberleri aracılığıyla vaat ettiği gibi, dünyanın uçlarından çektiği kitleler son zamanlarda inanmaya başlayacak: Dünyanın uçlarından

8 Helias’ın anlamı : Elijah’ın “Tanrım RAB’dir” anlamına gelen Orta Çağ İngilizce versiyonu, Elijah’ın Orta Çağ İngilizce versiyonu, “Tanrım RA-B’dir” anlamına gelir. <https://mylofamily.com/parenting/babynames/meaning-of-helias-34196>

uluslar sana gelecek ve “Atalarımız yalandan, hiçbir yararı olmayan değersiz şeylerden başka bir şey miras almadı” diyecekler. Ve yine: “Yeryüzünün en uç noktalarına kadar kurtuluş getiresin diye seni öteki uluslara ışık olarak gönderdim.” (Patrick; s:13)

Aziz Patrick bütünleşik Avrupa’ya katkısının doğrudan olduğunu söylemek yanlış olur. Ancak tutsak tutulduğu ve esir hayatı yaşadığı çalışılmaya zorlandığı bir yerden kaçtıktan sonra Hıristiyanlığı yayması veya pagan dinin hakim olduğu bölgede insanları dönüştürmesi Avrupa’da birleştirici unsur olan Hıristiyanlık açısından son derece önemlidir. Flechner’in (2019) yaptığı şe değerlendirme Aziz Patrick’in temellerini oluşturduğu İrlanda’nın Kilise tarafından tanındığını açıklamaktadır:

“Aziz Patrick hiçbir zaman resmen kanonlaştırılmamıştır. Erken orta çağ İrlanda’sının diğer iki azizi Colum Cille ve Brigit de aynı şekilde. İrlanda ancak 1190 yılında, papalığın kanonlaştırma konusunda münhasır yetkiye sahip olmasından yirmi yıl sonra, papalık tarafından onaylanan ilk azizine, Armagh Başpiskoposu Malachy’ye (ö. 1148) kavuşmuştur.” (Flechner;s :1)

İrlanda’nın Hıristiyanlaşmasında önemli katkısı olan Aziz Patrick İrlanda’da halen Aziz olarak kabul edilir ve saygı duyulur. Hıristiyanlaşma faaliyetlerinde bulunarak Avrupa’nın orta çağ öncesinde halklarının ortak noktasını oluşturması açısından Aziz Patrick’in yaptığı çalışmalar son derece önemli faaliyetler olarak tarihe geçmiştir.

*Cassiodorus*⁹

3. CASSIODORUS

Cassiodorus'un hayatı ve düşüncelerinden önce yaşadığı dönemde Avrupa'nın durumu hakkında kısa bir bilgi vermek Cassiodorus'un yapmaya çalıştığı farklı halkların beraber hareket etmesine yönelik çalışmalarını anlamada yararlı olacağı düşüncesindeyim.

Altıncı yüzyıl Avrupa'nın parçalanmışlığının zirve yaptığı yıllar olarak niteleseک yanlış olmaz. Batı Romanın çökmesiyle birlikte Roma'nın himayesindeki Vandallar, Ostrogotlar, Vizigotlar, Lombardlar, Frankler kendilerine hakimiyet alanları kurarak birer krallık haline gelmişlerdi. Bu dönemde Doğu Roma İmparatorluğu ise Roma İmparatorluğunun

9 <https://www.istrianet.org/istria/non-istrians/cassiodorus/index.htm>

devamı olarak siyaset, kültürel ve dini özellikleri bakımından imparatorluğuna devam ediyordu. İngiltere ise bugünün deyiimiyle United Kingdom ünvanını hak eden pozisyonda Mercia, Wessex, Kent ve Northumbria krallıklarından oluşan bölünmüş bir yapı içerisinde bulunmaktaydı. İrlanda, İskoçya ve Galler gibi bölgelerde ise Kelt ve Gal etkisi halen devam etmekteydi. Ancak tüm bunlara rağmen Avrupa'nın tek ortak noktası olarak Hıristiyanlık Katolik kilisesi ve misyonerler vasıtasıyla hızlı bir şekilde yayılıyordu. Altıncı yüzyılın bir diğer özelliği ise göçlerin hızlandığı dönem olmasıdır. 350 yılında başlayan ve sürekli göç alan Avrupa bu yüzyılda da Hunların, Avarların ve Slavların özellikle Doğu ve Orta Avrupa'ya göçleri heterojen olan Avrupa'nın yapısının daha da çeşitlenmesine neden oldu ve göç edenler ile yerleşik halde bulunanlar arasında çatışmalar artarak sürekli devam etti. Bijornlie¹⁰ (2019) Cassiodorus'un yaşadığı bu dönemi şu şekilde açıklamaktadır:

“Batılı ‘ardal devletler’ ve Doğu Roma İmparatorluğu giderek farklılaşan tarihsel yörüngeleri temsil ediyordu. Yine de Doğu ve Batı Akdeniz’in birbirine bağlılığı asla göz ardı edilmemelidir. Kilise elçilerinin, kraliyet ve imparatorluk heyetlerinin, tüccarların ve esnafın, orduların ve göçmen halkların, hatta özel girişimcilerin sürekli hareketi, altıncı yüzyıl boyunca Batı ve Doğu Akdeniz arasında siyasi, dini ve kültürel iletişimin devam etmesini sağladı.”

Kıscası bu dönemde Avrupa Batı Roman'nın çökmesine, bu çöküş sayesinde Roma'nın hakimiyetinde bulunan halkların krallıklar kurduğu, Hıristiyanlığın hızlı yayıldığı yüzyıl olarak özetleyebiliriz.

Cassiodorus'un hayatı ile ilgili olarak bilgiler kendi yazdığı eserlerinden başka bir kaynakta rastlamak oldukça

10 M. Shane Bijornlie; *The Variae*, University of California Press (2019)

zor bir durum olarak karşımıza çıkmakta. Bu eserlerinden en önemlisi olan *Varae*'de ailesinin Doğu Roma kökenli olması muhtemel olduğu görülmektedir. İlerleyen yıllarda ise Calabria'da yer edinen Cassiodorus'un ailesi burada arazi ve hayvanları sayesinde imparatorluk yetkililerinin dikkatini çekmiş ve ailesinin imparatorluğun savaşlarında yardımcı olması sebebiyle tanınır bir aile olmuşlardır. Ailesinin bu katkılarından sonra Cassiodorus'un büyükbabası III. Valentinianus tarafından imparatorluğa "tribunus et notarius"¹¹ olarak atanır. Tribunus et notarius'un görevlerinden olan imparatorluk için yüksek seviyeli dış ilişkiler müzakerelerinde yürütülmesi görev tanımı içerisinde olmasından dolayı büyükbabası Atilla'ya diplomatik olarak seyahat gerçekleştirmiştir. Büyükbabasından sonra babası da imparatorlukta önemli görevlerde bulunmuştur. Bunlardan biri valilik diğeri palatine görevidir. Palatine görevi çeşitli seviyelerde ve farklı tanımlarda kullanılsa da eserlerinden anlaşıldığı kadarıyla adli işleri yöneten yüksek memur olarak niteleyebiliriz. Bu durumu Cassiodorus'un babasının yanında mahkeme kayıtlarını tutmasıyla başladığı da doğruluğu kanıtlamaktadır. Babasıyla birlikte çalışmaya başlayan Cassiodorus imparator Theoderic'e yazdığı panegyric¹² ile de imparatorun dikkatini çekmeyi başarmıştır. Babasının gayretli çalışmaları sonucunda patrici unvanı alarak ödüllendirilmesi sonucunda Cassiodorus da Quaestor¹³ görevine gelerek imparatorlukta görevlerde yükselmeye başlamıştı. Ancak bu görevlerdeki başarısı onun için yetmiyor çalışkan ve azimli olması sebebiyle

-
- 11 Antik çağ Roma'sında günümüz defterdar veya noterlerin yaptığı işleri gerçekleştiren ve imparatorluk dışına özel görevler için gönderilen üst düzey yönetici memurlardır.
 - 12 Roma'da yüksek mevkide bulunan insanlara yazılan methiye ve övgü sözleridir.
 - 13 Roma'da devlet hazinesi olmak üzere, ceza işlemleri ve finansal işlemleri denetleyen yüksek seviyeli memurdur.

daha da yükselme gayreti içerisinde olduğu eserlerinde anlaşılmaktadır. Hiyerarşide daha yukarıya çıkma fırsatını Boethius'un İmparator'un gözünden düşmesi sonucunda yakalamış ve "Magister Officiorum¹⁴" unvanını almıştır. Altıncı yüzyılın karmaşık siyasi yapısı çatışmaları kaçınılmaz kılıyordu. Cassiodorus görevinden emekli olduktan sonrada devam eden çatışmalardan Güney İtalya'da olana ailesinin geleneği haline gelmiş olan askerlere yardım etmeyi sürdürdü. Askeri çatışmalar bittikten sonra bölgenin düzeninin kurulmasında aktif görev alan Cassiodorus Praefectus Praetorio¹⁵ unvanıyla yeniden aktif olarak devlet görevine dönmüştür. Ancak yıllarca yaptığı görevlerden en zorunun bu görev olduğu yaşanan olaylar neticesinde ortaya çıkmaktadır. İmparator'un ölmesiyle küçük oğlunun göreve gelmesi ve ablasının devlet işlerinin yürütülmesinde naip olarak atanması sonrasında karışıklıklar devam etti, yaklaşık bir yıl sonra küçük imparatorun ölmesi ve ablasının akrabalarından birini imparator olarak ilan etmesi sonrasında Got aileleri arasında kan davaları, Justinianus'un İtalya üzerine seferi gerçekleştirmesi muhafızların lideri konumundaki Cassiodorus'un uğraşması gereken zor şartların başında geliyordu. En son Ravenna'nın ele geçirilmesiyle birlikte siyasi amaçları son bulan Cassiodorus Got savaşları sırasında Variac adlı eserini bir araya getirip yazmıştır.

Bürokratik görevi esnasında İmparator'un yazışmaları (sekreteri olarak) ve kendisinin yazdıkları mektupların barışçıl bir yapının oluşturulması noktasında hassasiyet göstermeleri açısından son derece önemlidir. Kral Theoderic'in Doğu İmparatoru Anastasius'a yazdığı mektup bu durumu doğrular niteliktedir:

14 Roma ve Bizans İmparatorluğunda "Makamların Efendisi" unvanıyla en kıdemli idari yöneticidir.

15 Roma İmparatorluğu muhafızlarının liderliği.

“Öfkelenmek için hiçbir nedeni olmadığı bilinen bizler için barış istemek en uygun olanıdır; en akıllı İmparator: ne zaman birinin adil şeyler için yeterli donanımına sahip olmadığı düşünülse, o kişi zaten hatalı olarak kabul edilir. Gerçekten de, halkın yararına olan ve ulusların iyiliğinin korunduğu her hükümdarlıkta huzur istenmelidir. Çünkü barış iyi sanatların zarif anasıdır: kaynakları artırır; insanlığı yenilenen nesillerle çoğaltır ve doğru alışkanlıkları geliştirir. Böylesine büyük konularda cabil olduğu düşünülen biri bile en azından barışın peşinden gitmeyi bilir. 2. Ve bu nedenle, Prenslerin en saygılısı, şimdiye kadar sevgimizi arttırdığımız araçlarla sizinle uyum için çaba göstermemiz gücünüze ve saygınlığınıza yakışır. Çünkü siz her hükümdarlığın en yüce onurusunuz, siz tüm dünyanın hayırsever savunucusunuz, diğer hükümdarlar sizde özel bir şey olduğunu fark ettikleri için haklı olarak hayranlık duyuyorlar. Bunu özellikle biliyoruz, çünkü ilahi takdir sayesinde Romalıları nasıl adil bir şekilde yönetebileceğimizi senin cumhuriyetinde öğrendik.⁹ Hükümetimiz sizin bir taklidinizdir; sergilenen tek iyi imparatorluğun örnek biçimidir: sizi ne kadar izlersek, diğer ulusları o kadar aşarız.”¹⁶

“Senin gibi sayısız tebaayla çevrili ve onların Attila’yı geri çevirmelerinin hatırasında güçlü , yine de Clovis ile kavga etmeyin. Savaş korkunç bir şey ve korkunç bir risk. Uzun barış, halkınızın kalbini yumuşatmış olabilir ve askerleriniz, eğitimsizlikten savaş alanında birlikte çalışma alışkanlığını kaybetmiş olabilir. Daha kan dökülmeden, mümkünse geri çekilin. Akrobalarımız arasındaki bu savaşı önlemek için Franklar Kralı’na elçiler gönderiyoruz ve size gönderdiğimiz elçiler Burgonya Kralı Gundibad’a gidip barış adına araya girmesini sağlayacaklar. Senin düşmanın da benim olacak.”¹⁷

16 https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_141 (Gutenberg E-Kitabı)

17 https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_196 (Gutenberg E-Kitabı)

Sadece Cassiodorus'un değil zamanının krallarının da bütünlük Avrupa fikrine temel oluşturan düşüncelere sahip olduğuna dair en açık kanıt mektubun devamında belirtilmektedir.

“İtalya'nın bütün bölgelerini birleştirebilmem için beni Senato'ya saygı duymaya, Príncipes yasalarını seve seve benimsemeye sık sık teşvik ettiniz. Kendi alışkanlıklarımıza karşı çıkmasına izin vermediğiniz birini imparatorluk barışından ne şekilde ayırabilirsiniz? Buna ek olarak, Roma şehrine karşı saygı duyulması gereken bir sevgi vardır ve bu sevgi, onun adının dayanışmasında birleşmiş olan insanların ayrılamayacağı bir sevgidir. Sonuç olarak, ille ve ille'nin elçi sıfatıyla yüce dindarlığımıza atanması gerektiğine karar verdik, böylece şimdi ortaya çıkan nedenlerle bozulduğu bilinen barışın bütünlüğü, anlaşmazlık nedenlerinin silinmesiyle birlikte bundan sonra sağlam bir şekilde restore edilebilir. Zira eski Prensipler uyarınca her zaman tek bir varlık olarak ilan edilmiş olan her iki cumhuriyet arasında herhangi bir anlaşmazlığın devam etmesine izin vereceğinize inanmıyoruz. Bu cumhuriyetlerin birbirlerine sadece kolay bir sevgiyle bağlanmaları değil, aynı zamanda ortak bir güçle desteklenmeleri de uygundur. Roma krallığında her zaman tek bir irade, tek bir akıl olsun. Vê elimizden ne gelirse, takdirinizi kazanalım. Bu nedenle, bir selamın onurunu sunarak, alçakgönüllü bir niyetle, başkalarına vermek mümkün görünmese bile umut etmemiz gereken iyi niyetinizin yüceltici sevgisini askıya almamanızı rica ediyoruz. Bu mektubun taşıyıcılarına, dindarlığımızın dikkatine sözlü olarak sunulması gereken başka konular da ilettik, çünkü mektupla daha kapsamlı bir şekilde ifade edilemezdi ve bizim yararımıza olan herhangi bir şeyi gözden kaçırmış gibi görünmezdik.”¹⁸

18 https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_141 (Gutenberg E-Kitabı)

Bu düşüncelerden biri de Cermen Koalisyonu kurma üzerine Kral Theodoric'in Heruli, Warni ve Thüringen Krallarına yazdığı Cermen Birliği'nin kurulmasına yönelik mektuptur. Mektup şu şekildedir:

“Clovis, Alaric'e yönelik sebepsiz saldırısında başarılı olursa, komşularından hiçbiri güvende olmayacak. “Size tam olarak ne düşündüğümü söyleyeceğim: Kanunsuz davranmaya meyilli olan, hepimizin krallığını sarsmaya hazırdır.” “Alaric'in babası Euric'in sana ne sıklıkta hediyeler verdiğini ve sınırlarımızdaki savaşı savuşturduğunu hatırlayın. Babanın iyiliğini oğluna öde. Size iki büyükelçi gönderiyorum ve benim ve Gundibad'ın temsilciliklerine katılmanızı, Clovis'i Alaric'e yönelik saldırılarından vazgeçmeye ve ulusların hukukundan tazminat istemeye çağırmanızı istiyorum. Yoksa hepimizin birleşik saldırısını bekleyin, çünkü bu kavga gerçekten hepimizin kavgasıdır.”¹⁹

Cassiodorus bütünleşik Avrupa fikrini doğrudan belirten bir tavır sergilemese de çağdaşlarının yaptığı gibi yöneticilere yazış olduğu mektuplarda akıllıca ve adaletli bir yönetim anlayışı sergilemelerini istemiş. Bu sayede sosyal ve siyasal istikrarın sağlanacağını ve toplumun iyi işleyerek etnik ve kültürel farklılıklara bakılmaksızın işbirliği ve uyum içerisinde birlikte yaşanılacağını belirtmiştir. Ayrıca Vivarium'da Roma ve Yunan edebiyatını, felsefesini ve tarihini korumak maksadıyla manastır kurmuştur. Manastır kurmasındaki çabası ise entelektüel mirası teşvik ederek Avrupa'da bir zamanlar bütünleşik olan kültürel birliği yeniden tesis etme gayretidir.

Cassiodorus'un yöneticilere gönderdiği mektuplardan birkaç örnek şu şekildedir:

19 https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_198 (Gutenberg E-Kitabı)

“Senatör, Praetorian Praefect, Çeşitli Eyaletlerin çeşitli Cancellarii’lerine

Mahkemelerde uzun süre bulunmanın adalet sevgisini arttırdığı genel olarak kabul edilir. Yargıcın karakteri de bir dereceye kadar memurlarıninki tarafından tahmin edilmektedir. müritleri tarafından bir felsefe öğretmenininki gibi. Bu nedenle, kötü eylemlerinizi itibarımızı tehlikeye atabilirken, diğer yandan, bizim hiçbir çaba göstermeden, iyi yaptığımız her şeyden şeref kazanıyoruz. Bu nedenle, popüler söylentiler tarafından abartıldığı kesin olan herhangi bir suistimalinizin bizde öfke uyandırmasına ve Yargıcımız olarak itibarımıza yaptığımız tüm yanlışlar için sert bir şekilde cezalandırılacağından emin olun. Bunun yerine bunu çalışın ki, bizden övgü ve terfi alalım ve İlahi yardımla, bu Tespit üzerine, şu veya bu Eyalete, Cancelli’nin ihtişamıyla süslenmiş ve belli bir mağrur ciddiyetle kuşanmış olarak ilerleyesiniz. Önünüzde taşınan fascēs’in, emirlerini yerine getirdiğiniz Praetorian koltuğunun onurunu hatırlayın. İnsan kalbine asla tek başına girmeyen, ama her zaman yanında dalkavuk ve aldatıcı bir tren getiren, tüm ahlaksızlıkların Kraliçesi Fly Aggözülülük.” Kendinizi kamu yararı için gayretli gösterin; terörden çok akılla yapın. Zâtın mazlumlarına sığınak, zayıfların müdafaaası, musibetlere uğrayanın kalesi olsun. Hiçbir zaman, haksız yere kapatılanlara hapisane kapılarını açtığımız zaman, Cancelli’nin işlevlerini daha gerçek anlamda yerine getiremezsiniz.”²⁰

“Senatör, Praetorian Praefect, Cancellarii’ye atanan tüm Sajone’lara

Vatandaşın kalbinde yargıç korkusu olmalı, yoksa yasalara asla uyulmazdı. Ancak tıpta olduğu gibi, çeşitli anayasalar tarafından çeşitli çareler istenmektedir; bu nedenle kanunların idaresinde bazen güç bazen de yumuşaklık kullanılmalıdır.

20 https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_487 (Gutenberg E-Kitabı)

*Her özel durumla başa çıkmanın en iyi yolunun hangisi olduğuna karar vermek için bilgelik gerekir. 'Bu nedenle Adanmışlığınızı gönderiyoruz. Kanunsuzlar için korkunç ol, ama sadece onlar için. Her şeyden önce, vergilerin zamanında tahsil edilmesini sağlayın. Popülerliği incelemeyin. Sadece size emanet edilen davalarla ilgilenin ve onları iyice çalışın. Bir mahkeme görevlisine, bir yargıcın cezasının infaz edilmemesi kadar büyük bir utanç yüklenemez. Kimsenin sizinle tanışmaya cesaret edemediği gerçeğiyle övünerek sokaklarda kasılma. Cesur adamlar barış zamanında her zaman nazik davranırlar ve adaleti pek çok savaş görmüş olandan daha çok seven kimse yoktur. Ailenize ve arkadaşlarınıza döndüğünüzde övünmeniz gereken şey kavga değil, iyi davranış olsun. Bu durumda sizi memnuniyetle karşılarız ve sizi başka bir komisyon olmadan uzun süre bırakmayacağız. Vê Kralda, her şeyin efendisi, aşağılardan kredi ve vicdan rahatlığıyla dönene daha yüksek görevler emanet edecektir.'*²¹

21 https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_487 (Gutenberg E-Kitabı)

*Bede*²²

4. BEDE

Hıristiyanlık tarihinin en önemli simalarından biri olan Bede'nin hayatı ile ilgili bilgilere yine kendisinin yazdığı eserinden öğrenmekteyiz. Orjinali “*historiam ecclesiastica gentis anglorum: commentarium et indices*” ve İngilizcesi “*The Ecclesiastical History of The English People*” olan İngiliz Halkının Kilise Tarihi adlı eserinin son bölümünde kitabı yazdığı sıra 59 yaşında olduğunu belirtmiştir. Kitabının beşinci bölümünde verdiği bilgilerden 731 yılının sonu gibi kitabını bitirdiğini söylediğinde doğum yılı olarak 672 olduğu tespit edilmektedir. Ölüm tarihi ise Cuthbert tarafından 735 olarak belirtilmiştir. Bazı tarihçiler doğum

22 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bede>

yeri olarak Wearmouth ve Jarrow arasında farklı düşüncelere sahip olsalar da Bede manastıra kabul edildikten sonra Jarrow kurulduğundan dolayı Bede'nin doğum yerinin Wearmouth olduğu yüksek ihtimaldir. Ayrıca Jarrow ile ilişkilendirmeye çalışan tarihçilerin aksine Bede eserinde Wearmouth'dan başka bir yere ayrılmadığını söylemiştir. Dolayısıyla Jarrow ile ilişkilendiren eski dönem tarihçiler kendi anlattıkları olayların gerçeklik kazanması için gerçekleştirdikleri bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi olarak Bede dahil olmak üzere özellikle altıncı yüzyılda Hıristiyanlıkta mistik anlayış temelinde dini bir yaşam söz konusu idi. Mucizelerin görüldüğü ya da din adamlarının mucize gerçekleştirdikleri yönündeki anlayış ve efsanelerin kendi anlatımlarını desteklemesi için Jarrow ile ilişkilendiren tarihçiler açısından önem kazanmaktadır. Jarrow ile ilişkilendirilmesindeki başka bir sebep ise kemiklerinin Jarrow kilisesinde bulunurken çalınarak Durham Katedraline getirildiği iddiasından ileri gelmektedir.

Eserinde ailesiyle alakalı olarak bilgi vermeyen Bede ölümünden sonra efsane olarak anılmasının sebebi ise öldükten sonra kemiklerinin yıkanması için mezarı açıldığında cesedinin çürümemesi üzerine gerçekleşmiş ve Bede'ye bu mezar açma olayından sonra kutsallık yüklenmiştir. Yaşadığı dönemde bir çok mistik olayı İngiltere ve çevresinde bulunan paganların Hıristiyanlaşmasına katkı sunmak ve Hıristiyanlarında dinlerine olan ilgisini sağlamlaştırmak amacıyla anlatan Bede, bu gayretleri sonucunda ilerleyen tarihlerde Hıristiyanların tek çatı altında birleşmesi için temel oluşturmuştur. Önceki dönem ve dönemdeki din adamları gibi bütünlük avrupa fikrini açıkça savunmasa da gerçekleştirmek istedikleri Hıristiyan birliği sonraki nesillere bütünlükleri açısından güçlü bir dayanak olmuştur.

Bede'nin eserinde efsane olarak verdiği ve din adamlarının mucizeleri olarak sunduğu birkaç örnek şu şekildedir;

“Pelagian piskoposu Severianus’un oğlu Agricola tarafından ortaya atılan Pelagian sapkınlığı Britanya’nın inancını iğrenç lekesiyle bozmuştu. Britanyalılar bu sapkın öğretiyi kabul etmeyi ve böylece Mesih’in lütfuna küfretmeyi hiç istemiyorlardı, ancak kötü inancın inceliklerini tartışarak kendileri çürütemediler; bu yüzden akıllıca bu ruhsal savaşta Galyalı piskoposlardan yardım almaya karar verdiler. Bu nedenle, inancı desteklemek için oraya kimin gönderilmesi gerektiğini danışmak üzere büyük bir sinod çağrıldı; oybirliğiyle, havarisel piskoposlar, Auxerre’li Germanus ve Troyes’li Lupus, göksel lütfâ olan inançlarını doğrulamak için Britanya’ya geldiler. Bunlar hazır bir gayretle Kutsal Kilise’nin istek ve emirlerine uyarak Okyanus’a açıldılar. Gemi olumlu rüzgârlarla güvenli bir şekilde ilerledi ve Britanya ile Galya arasındaki kanalın yarısına ulaşmıştı ki, aniden yollarında şeytanların düşmanca öfkesiyle karşılaştılar; bunlar böyle kaliteli adamların insanlara kurtuluşu geri getirmek için gönderilmesine öfkeleniler. Fırtınalar çıkardılar; gökyüzünü kararttılar, bulutlarla gündüzü geceye çevirdiler; yelkenler rüzgârların öfkesine karşı koyamadı, denizciler boşuna uğraştılar; gemi onların çabalarından çok dualarla desteklendi. Bu sırada liderleri piskopos yorgun düşmüş ve uyuyakalmıştı. Liderleri böylece görev yerini terk edince (ya da öyle görününce) fırtına şiddetini arttırdı ve dalgalara kapılan gemi batmak üzereydi. Aziz Lupus ve diğerleri dehşet içinde liderlerini uyandırdılar; böylece elementlerin öfkesine karşı koyabilecekti. Korkunç tehlike karşısında onlardan daha kararlı olan Germanus, Mesih’i çağırıldı ve Kutsal Üçlü adına biraz su alıp azgın dalgaların üzerine serpti. Aynı zamanda meslektaşını uyardı ve hepsini cesaretlendirdi, bunun üzerine tek bir rıza ve tek bir sesle dualarını sundular.

İlahi yardım geldi, düşmanlar kaçtı, barış ve sükûnet geldi, ters rüzgârlar yön değiştirdi ve yollarına devam etmelerine yardımcı oldu; hızlı ve huzurlu bir geçişten sonra aradıkları karaya ulaştılar. Orada, gelişleri düşmanları tarafından

bile önceden haber verilmiş olan piskoposları karşılamak için her taraftan büyük kalabalıklar toplandı. Kötü ruhlar korktuklarının gerçekleştiğini ilan ettiler ve piskoposların emirleriyle ele geçirilenlerin bedenlerinden kovulduklarında, fırtınanın doğasını ve neden oldukları tehlikeleri kabul ettiler ve bu adamların erdemleri ve güçleri sayesinde yenildiklerini itiraf ettiler.” (The Ecclesiastical History²³, 1999, s:29-30)

“Bu olaydan hemen sonra, tribunus rütbesine sahip bir adam karısıyla birlikte piskoposlara on yaşındaki kör kızını iyileştirmeleri için getirdi. Anne ve babasına kızlarını muhaliflerine götürmelerini söylediler, ama vicdanları tarafından azarlanan muhalifler anne ve babanın dualarına katıldılar ve piskoposa çocuğu iyileştirmesi için yalvardılar. Rakiplerinin pes ettiğini görünce, kısa bir dua ettiler ve sonra Kutsal Ruh’la dolu olan Germanus, Üçlü Birlik’i çağırıldı. Boynundan aşağıya sarkan ve içinde azizlerin kutsal emanetlerinin bulunduğu küçük çantayı yurttı. Onu sıkıca kavrayarak herkesin gözü önünde kızın göz kapaklarına bastırıldı; gözleri hemen karanlıktan kurtuldu ve gerçeğin ışığıyla doldu. Anne ve baba sevinirken, halk da bu mucize karşısında şaşkına döndü. O günden sonra şeytani öğreti hepsinin zihninden öylesine tamamen kovulmuştu ki, piskoposların öğretilerine hevesle susamışlardı.” (The Ecclesiastical History²⁴, 1999, s:31-32)

“Onlar geri dönerken, hain düşman şans eseri tuzaklarını kurarak Germanus’un düşmesine ve ayağının yaralanmasına neden oldu, Eyüp’ünki gibi erdemlerinin bedensel sıkıntılarla artacağını bilmiyordu. Kaza nedeniyle zorunlu olarak bir binaya hapsedilmişken, komşu bir kulübe alev aldı; sazlarla kaplı diğer konutlar yok oldu ve rüzgârın köriklediği yangın

23 The Ecclesiastical History of The English People, Oxford World’s Classics, 1999

24 The Ecclesiastical History of The English People, Oxford World’s Classics, 1999

yattığı eve yaklaştı. Bütün halk piskoposun yanına akın etti, onu kollarına alıp tehdit eden tehlikeden kurtarmak istiyorlardı; ama o imanının tamlığıyla onları azarladı ve yerinden kıpırdatılmasına izin vermedi. Böylece bütün kalabalık çaresizlik içinde ateşle savaşmaya koştu. Tanrı'nın gücü daha da belirginleşsin diye, kalabalığın korumaya çalıştığı her şey yok edildi; ama o, hasta ve secde halindeyken, emin bir savunma olduğunu kanıtladı. Aziz'in evinin kapıları ardına kadar açıldı, ama alevler bir o yana bir bu yana sıçrayıp dursalar da evinden kaçamadılar; alev alev yanan ateş yığınları arasında barınağı zarar görmedi ve içinde yatan adam tarafından korundu. Kalabalık bu mucizeye sevindi, Tanrı'nın gücünün üstünlüğüne sevindiler. Gece gündüz sayısız kalabalık zavallı adamın kulübesinin önünde nöbet tutuyor; kimileri ruhlarının, kimileri de bedenlerinin iyileşmesini istiyordu.” (The Ecclesiastical History²⁵, 1999, s:32)

“Elafius, görünürde hiçbir haberci onların gelişini duyurmamış olmasına rağmen, kutsal adamları karşılamak için acele etti. Yanına, gençliğinin baharında acı bir hastalığa yakalanmış olan oğlunu aldı. Dizleri harap olmuş ve sinirleri büzüşmüştü, öyle ki bacağı kuruduğu için yürüyemiyordu... Aziz Germanus hemen çocuğa oturmasını söyledi ve sonra hastalıktan dolayı bükülmüş olan dizini okşadı. İyileştirici elini tüm hastalıklı kısımların üzerinde gezdirdi ve sağlık veren dokunuşunu hızla iyileşme izledi. Solmuş diz gücünü geri kazandı ve sinirler yenilendi; hepsinin huzurunda, oğlun sağlığı geri geldi ve oğul da babasına kavuştu. İnsanlar bu mucize karşısında hayrete düştüler ve zaten hepsinin kalbine yerleşmiş olan Katolik inancı daha da güçlendi.” (The Ecclesiastical History²⁶, 1999, s:35)

25 The Ecclesiastical History of The English People, Oxford World's Classics, 1999

26 The Ecclesiastical History of The English People, Oxford World's Classics, 1999

“onun gücünün bir örneğini anlatacağım ki, geri kalan her şey bundan çıkarılabilir. Bir keresinde Canterbury kenti dikkatsizce ateşe verilmişti ve büyüyen alevler tarafından hızla tüketiliyordu. Üzerine su dökmekle söndürülemeyen yangın piskoposun evine doğru yayılırken, şehrin küçük bir kısmı çoktan yok olmuştu. İnsan yardımı başarısız olduğu için ilahi yardıma güvenen Mellitus, kendisini ateş dillerinin oradan oraya uçtuğu öfkeli alevlerin yoluna taşımalarını emretti. Dört Taçlı Şehitler Kilisesi alevlerin en şiddetli olduğu yerdeydi; piskopos yandaşları tarafından bu noktaya taşındı ve zayıf olduğu halde, tüm çabalarına rağmen güçlü insanları yenen bu tehlikeyi dualarıyla önlemeye başladı. Yangını kentin üzerine yayan güney rüzgârı hemen kuzeye doğru yön değiştirdi ve öncelikle alevlerin yolunun üzerindeki yerleri yok etmesini engelledi; ardından kısa süre içinde tamamen durdu ve alevler de dibe çöküp sönerken ortalık sakinleşti. Tanrı adamı ilahi sevginin ateşiyle öylesine parlak bir şekilde yanıyordu ki, duaları ve öğütleriyle havanın fırtınalı güçlerinin kendisine ve halkına zarar vermesini öylesine sık engelliyordu ki, dünyevi rüzgarlara ve alevlere üstün gelebilmesi ve bunların kendisine ya da halkına zarar vermemesini sağlaması onun için doğrudu.” (The Ecclesiastical History²⁷, 1999, s:86)

27 The Ecclesiastical History of The English People, Oxford World's Classics, 1999

5. CHARLEMAGNE (ŞARLMAN) VE KAROLENJ İMPARATORLUĞU

Charlemagne'ye geçmeden önce Frankların tarihine ve Charlemagne'nin hükümdarı olduğu Karolenj İmparatorluğuna değinmekte fayda olduğu kanaatindeyim.

Karolenj imparatorluğunun coğrafi olarak genişliği kuzeyde Manş Denizi'nden güneyde İtalya'nın orta kesimine, batıda Atlantik kıyılarında doğuda Tuna Nehri'ne kadar uzanan yaklaşık olarak 600.000 km² alana sahip büyük bir imparatorluk olarak tarih sahnesinde yerini almıştır. Karolenj bilginlerine göre ise Karolenj İmparatorluğu Avrupa, Asya, Afrika ve dünyanın merkezi olarak kabul ettikleri Kudüs'ten oluşmaktaydı. Hakimiyet alanının geniş olması sebebiyle topraklarında başta Hint Avrupa dilleri olmak üzere birçok dil konuşulmakta idi. Din olarak özellikle Charlemagne ve oğlu (Dindar) Louis Hristiyanlığa oldukça sıkı bağları

olan hükümdarlardı. Saksonlar hariç diğer fethettikleri yerlerde farklı dinlerden olanların inançlarına karışmasalar da büyük bir imparatorluğun Hıristiyan Birliğinden geçtiği düşüncesinde hareket etmişlerdir.

Charlemagne zamanında en geniş sınırlarına ulaşan Karolenj İmparatorluğu Frank adeti olan hükümdarın oğulları arasında ülkenin bölgelere ayrılarak krallık yapmalarına olanak sağlanmasından dolayı aile içi çekişmeler sonucunda trajik bir şekilde tarih sahnesinden çekilmişlerdir. Ancak imparatorluk zamanında uygulanan “din” kökenli birliktelik kendisinden yüzlerce yıl sonra da Avrupa’da olan ülkelerin mottosu halinde sürekli zihinlerde yer edinmiştir. Karolenj İmparatorluğu’nun belki de günümüz Avrupa’sına bıraktığı en büyük miras birleşme nedenlerinin ne olduğu noktasında laboratuvar olmasından kaynaklanmaktadır.

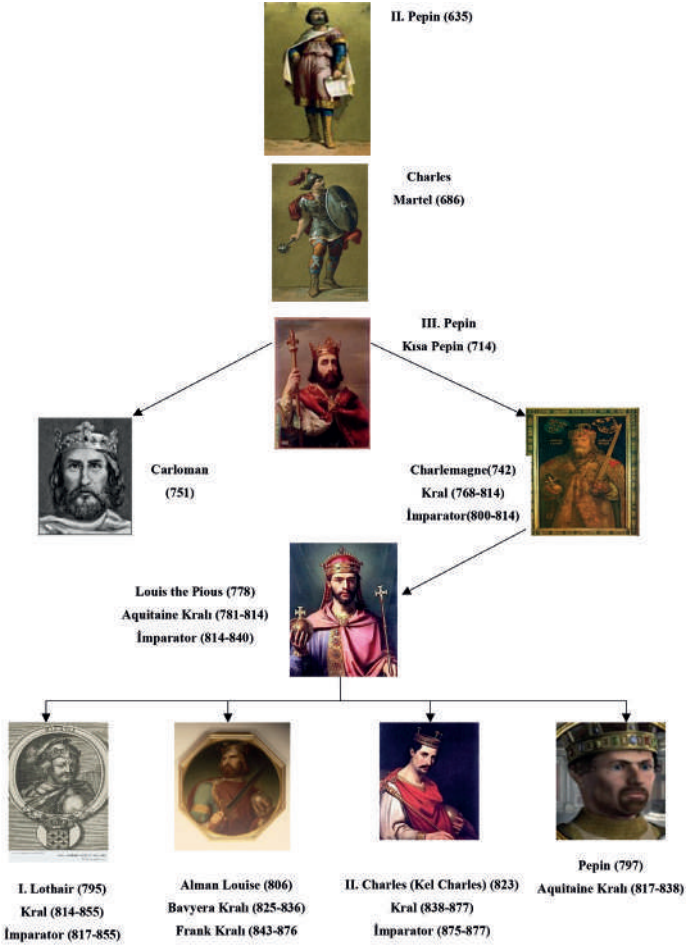

Karolenj İmparatorluğu²⁸

28 https://tr.wikipedia.org/wiki/Karolenj_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu#/media/Dosya:Carolingian_Empire_map_1895.jpg

Charlemagne doğum tarihi noktasında tarihçiler arasında net bir konsensüs sağlanmasa da babası kısa Pepin Frank kralı olmadan 8 yıl önce doğmuştur (captivating history, 2020, s.25). Charlemagne'den önce hükümdar olan Kısa Pepin Frank adedi üzerine babaları ölmeden önce krallıkta yönetmesi üzere belirli bölgelere sahipti. Neustria, Provence ve Burgundy bölgelerinin belediye başkanlığını üstlenen kısa Pepin kardeşi Carloman'ın daha fazla dini yaşantı yaşamak isteği üzerine kardeşi tarafından yönetilen bölgeleri de hükümdarlık sahasına aldı. Bunun doğal sonucu olarak kısa Pepin Frankların tek lideri oldu. Liderliği tek başına aldığı hem dış hem de aileden gelen saldırılara net cevaplar vererek sonuç alan kısa Pepin 751 yılında kendisini kral olarak ilan etti. Kral olduktan ve Para'dan destek aldıktan sonra artık III. Pepin olarak dini yönetimi de kendi kontrolü altına almış oldu.

Karolenj İmparatorluğu'nun Soyağacı

Papa Zachary'n ölümünden sonra göreve gelen Stephen II Frank krallığına gelerek kral ve oğullarıyla iyi ilişkiler kurmaya çalıştı. Roma dönüşü için Pepin'den yardım alması gerekiyordu zira İtalya'nın büyük bölümüne hakim olan Lombardlar sorun teşkil ediyordu. Lombor kralını başkentine kadar süren Pepin yapmış olduğu anlaşma neticesinde

Lombardların elinde bulunan kilise topraklarını geri almayı başardı. Kısa süre sonra Lombard kralı anlaşmaya uymamıştı ve sonucunda Pepin tekrar savaş alanına dönerek bu sefer kesin bir zafer kazanmıştı. Anca sırasıyla Lombard kralı ve Papa Stephen II ölümü Lombardlar ile kilise arasındaki sorunların halının altına süpürülmesinden başka bir anlamı olmadı. Pepin için uğraş alanı sadece Lombardlar ile kilise arasındaki huzursuzluk değildi. Saksonya ve Bavyera’da da sürekli isyanlarla uğraşılıyor du en son sefer olan Akitanya seferi sırasında ölmüştür.

Karolenj imparatorluğunun zemin tutmasında önemli faaliyetlerde bulunan kısa Pepin babası ve kendisinden sonra gelen Charlemagne kadar askeri ve siyasi olarak başarılı olmasa da Frank krallığında Hıristiyanlığı kabul eden bir kral olarak oğlunun bu yönde yetişmesini sağlaması sonrasındaki yüzyıllarda “Birleşik Avrupa’nın” babası lakabını alacak olan Charlemagne etkilemesi göz ardı edilemeyecek kadar büyük etkiye sebep olmuştur.

Charlemagne babası kısa Pepin tarafından Frankların adeti üzerine kral ölmeden önce yönetmeleri için verilecek topraklardan krallığın dış kısımlarının kontrolünü almıştı. Kardeşi olan I. Carloman ise krallığın iç kısmında kontrol sahibi olacaktı. Charlemagne genç yaşlarında askeri ve siyasi olarak kendini ziyadesiyle üstün yetiştirmiş, eğitimine önem vermiş Latince ve Yunanca öğrenmiştir. Bu sebeple kardeşinin bakış açısıyla Charlemagne’nin bakış açısında büyük farklar görülmekteydi. Bu sebeple iki kardeş arasında ara ara gerginliklerde oluyordu ancak Charlemagne kardeşinin pozisyonunu güçlendirmek ve siyasi olarak krallığın gücünü genişlemek için çok dikkat çekmeyecek ve kardeşiyle sorun olmayacak şekilde ittifaklar kurmayı başarıyordu. Bunun ilk göstergesi olarak basının kilise yüzünden sorun yaşadığı Lombardlarla akraba oldu ve kralın kızı olan Desiderata ile evlendi. Ancak bu ittifak şeklinin evlilik şeklinde olması

kardeşi tarafından şüphe ile bakılmasına neden oldu. İlerleyen zamanlarda eşi Desiderata'dan boşanan Charlemagne bir asilzadenin kızıyla evlenerek kardeşi tarafından şüphe ile bakılmasının gereksiz olduğunu ortaya koydu.

Babalarının ölümünden kısa bir süre sonra kardeşi Carloman'ın da ölümü üzerine Charlemagne Franklerin tek lideri olarak faaliyetlerine devam etti. Aslında bu kazanacağı zaferler neticesinde kendisine "Büyük Charles" lakabını alacak kapıyı açması anlamına geliyordu. Charlemagne kral olarak yönetimine devam ettiğinde karşısında iki problemlilik bölgenin varlığını biliyordu. İlk babasının problem yaşadığı Lombardlar diğeri de Sakson bölgesi.

Aslında Lombardların damadı olması Lombardlarla olan durumun düzelmesinden ziyade daha da kötüleşmesine neden oldu denilebilir. Çünkü Charlemagne babası tarafından dindar bir şekilde yetiştirilmiş ve kendisinden sonra Papa'nın yardım istemesi konusunda her zaman yanında olunması gerektiğini çocuklarına işlemiştir. Pepin tarafından Lombardlar üzerine yapılan seferlerde alınan toprakları kiliseye vermesi Lombard'ların içerisinde bir başka yönetimin olması anlamına geliyordu ve bu durum Lombardları gereğinden fazla rahatsız ediyordu. Her seferinde kaybedilen toprakları alma fırsatı kollayan Lombardlar kilise ile arasında öfkenin daha da artmasına neden oldu. Papa Lombardların içerisinde olan Pepin tarafından verilen toprakları geri almak istediğinde Lombard kralı Desiderius bu isteğin sonunda daha fazla toprağın elinden kaybolacağı endişesi ile sefere çıktı. Papa kendisine karşı sefer içerisinde olan Desiderius'a karşı Charlemagne'den yardım talebinde bulundu. Desiderius' Charlemagne komutasındaki güçlü bir orduya karşı başarılı olunamayacağını farkında olduğundan Papa'nın suçlamalarına itiraz etse de babasının vasiyeti üzerine Charlemagne Papa'nın tarafında yer aldı. Charlemagne Papa'nın isteklerine uyulması yönündeki isteği

karşılık bulmamış Desiderius buna karşı çıkmıştır. Bu durum karşısında öfkelenen Charlemagne Lombardla üzerine sefere çıktı. Yaklaşık bir yıl süren kuşatmadan sonra Lombardlar daha fazla dayanamayarak teslim oldular ve Charlemagne'nin istediği tüm şartları kabul ettiler. Bu zafer sonrasında Papa'ya giden Charlemagne'ye Patrici ünvanı verildi. Aslında bu durum Charlemagne açısından ileride kuracağı imparatorluğun zemini hazırlamıştı. İmparatorluğunu Hıristiyanlık üzerinden şekillendirecekti.

Charlemagne önündeki diğer problem olan Saksonlar ise en az Frankler kadar cesur ve askeri kabiliyete sahip bir Cermen kabilesiydi. Ellerinde bulundurdıkları toprakları dört bölgeye ayırarak gerek yönetsel gerekse de askeri olarak rahatlık elde ediyorlardı. Charlemagne aslında Lombardlar üzerine sefere başlamadan önce öncelik olarak Saksonlara karşı bir sefer düzenlemiş dört bölgeden birini egemenliği altına almıştı. Bu sırada da Papa'dan yardım talebi gelmesi üzerine seferi iptal etmiş ve Lombardlar üzerine gitmişti. Lombardlarla ilgili problem ortadan kalkınca tekrar Saksonlara yönelen Charlemagne geiye kalan üç bölgenin de ikisini almayı başardı. Sıcak çatışmaların kısa süreli yaşadığı dönemlerden sonra Saksonya'ya kalelerinden birinin yakılmasından dolayı tekrar gelen Charlemagne bu seferinde de askeri başarı elde etti ve yaklaşık 4 yıl süren bir zaman zarfı içerisinde 777 yılında Saksonya'nın tüm bölgesine hakim oldu. Charlemagne'nin bir özelliği olan dindar olması Saksonlar üzerinde aşırı aksiyon göstermesine neden oldu. Belkide uzun zaman içerisinde kendisini uğraştırdıkları için Saksonlara karşı bir kin tutmuşta olabilir. Saksonların din değiştirmelerini ve Hıristiyanlığı seçmeleri konusunda baskı yapan Charlemagne pagan olmayı tercih edenleri idam ettirmesiyle İsa öğretisinin tersi harekette davranmasına neden olmuştur.

Bu iki problem sonrasında askeri olarak fetihlere devam etme zorunluluğu hisseden Cahrlemagne daha sonrasında Fransa ve İspanya’da bulunan Müslümanlar üzerine sefer yapma niyetindeydi. İstedığı fırsat Barselona valisi tarafından yardım istenmesi neticesinde eline geçmişti. Ordusunu iki grup şeklinde ayıran Cahrlemagne önce Hıristiyan kenti olan Baskı sonrasında Saragossa’yı aldı. Elde ettiği ganimetlerin boyutunun yüksek olmasının verdiği sevinç uzun sürmedi. Zafer sırasında Hıristiyanların da zarar görmesi Müslümanlarla yerel halkın ittifak kurmasına neden oldu ve ganimetleri götüren ordunun dar vadilerden geri dönerken saldırıya uğramalarına ve birliklerin tamamen yok olmasına neden oldu. Bu baskın sonucunda Cahrlemagne’nin yeğenide ölmüştü. Aile ilişkilerine büyük önem veren Charlemagne (kızını çok sevdiğinden başka bir ülke prensiyle nişanlanıp yanından ayrılacağından dolayı nişanı bozmuştu) yeğeninini öldüğü haberini aldıktan sonra Barselona Valisi üzerine sefer düzenleyerek valiyi esir aldı. Aslında öfkesinin bir diğer nedeni de kaybetmeye alışık olmaması ve kaybetmenin düşmanları karşısında zaaf olarak görülebileceği düşüncesi idi. Vereceği cezanın da hem müttetikleri hem de düşmanları tarafından dikkate alınacak kadar zalimce olmalıydı.

Charlemagne yapmış olduğu fetihler neticesinde günümüz Avrupa kentleri olan Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika, Macaristan, İsviçre, İtalya, Avusturya ve İspanya’nın büyük bir bölümüydü. Charlemagne’nin fetihleri sonucunda ulaştığı imparatorluk sınırlarının günümüz Avrupa Birliği ile olan benzerliği neden yüzyıllar içerisinde Birleşik Avrupa’nın Mimarı unvanını açıklamaktadır (Resim3 ve Resim 4)

Resim 3: Karolenj İmparatorluğu'nun Sınırları²⁹

Resim 4: Günümüz Avrupa Birliği Sınırları³⁰

29 https://en.wikipedia.org/wiki/Charlemagne#/media/File:Frankish_Empire_481_to_814-en.svg

30 https://european-union.europa.eu/easy-read_en

Charlemagne'nin Roma ve daha önceki imparatorlukların yöneticilerinden ayıran noktası fetihler haricinde Hıristiyan öğretisinin gereklerini yerine getirmeye çalışan yumuşak bir yönetim tavrı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Zira Charlemagne yaşadığı döneminin çok uzağında vizyoner bir bakış açısına sahipti. İmparatorluğunda yapmış olduğu uygulamalar kendisinden yüzlerce yıl sonra gelecek yöneticilere ilham kaynağı olarak miras kalmıştı. Onun bakış açısı Hıristiyan dininin öğretilerine göre icra etme gayretinden başka bir şey değildi. Dini kendinden önceki ve sonrasının uyguladığı gibi yönetiminin merkezine oturtmuştu. Fethettiği topraklarda Hıristiyanlığı yaymasının ve tebasının Hıristiyanlığı kabul etmesinin imparatorluğun geleceği açısından zorunlu olarak görüyor ve bu doğrultuşa hareket ediyordu. Ancak zamanla Papa'larla kurduğu ilişki İsa'nın öğretilerinden ziyade Papa'ların isteklerini yerine getiren bir yönetim anlayışına dönüştü. Buda kaçınılmaz olarak yönetimin Papa istekleri ne ise o şekilde olması anlamına geliyor ve zulümün kapılarının açılmasına neden oluyordu. Bunun en iyi örneği pagan olan Saksonlara yaptığı zorla dini kabul ettirme yöntemi idi. Dini kabul etmeyenlere uyguladığı zalimce yöntemler Frank kralı iken kazandığı iyi imajı yok ediyordu. Papa ile olan ilişkileri sonucunda Papa II. Leo tarafından imparator ilan edilmesi (ki Papanın bu şekilde bir ilan etmeye yetkisi olmadığı halde) Charlemagne'ye dini statüyü de kullandığını ve Batı Roma İmparatorluğuna karşı üstünlük elde etmeyi amaçladığını göstermektedir. Bu durumdan daha çok kilisede iç hesaplaşmadan karlı çıkan Papa III. Leo oldu. Kilise siyaset alanına girmiş ve artık güç mücadelesi kilise içerisinde de yaşanmaya başlamıştı. Papa III. Leo'nun başka bir amacı da Bizans İmparatorluğu ile mücadele edebilecek bir imparatorluğun inşa edilmesi inancıydı.

İmparator unvanını alan Charlemagne'nin ise yönetim anlayışında belirgin bir değişiklik olduğunu düşünmek yanıltıcı olur. Daha önce hakimiyet alanındaki halkı için yaptığı hayatlarını daha fazla iyileştirme gayretine devam etti. Tebasında bulunan soyluların ve toprak sahiplerinin faaliyetleri üzerinde her zaman denetleyici oldu. Bu sayede refahın toplumun tüm kesiminde hissedilmesine imkan sağladı. Kendisinden önce imparatorlukların yapmış olduğu hataları tekrarlamama özen gösterdi. Roma imparatorluğunda sadece seçkinlerin eğitim alma anlayışını kabul etmeyen Charlemagne halkının her kesiminin eğitilmiş olmasının imparatorluk kurmanın ve imparatorluğun devamı için önemli görüyor ve halkının eğitimi üzerinde gerekli düzenlemelerde bulunuyordu. Eğitime bu derece önem vermesi Karolenj Rönesansı adıyla anılan bir dönemin oluşmasını sağladığı görülmektedir. Din adamlarına imparatorluğunun her yerinde halkın eğitimi için manastır açtırmak var olan eski olanları da restore ettirmekle görevlendirdi. Uygulamış olduğu eğitim sistemi kendisinden yüzlerce yıl sonra gerçekleşecek olan Aydınlanma dönemi eğitim sistemiyle büyük çoğunlukta örtüşecek bir sistemdi. Dahası Roma'nın klasik döneminde kalan eserlerin kopyalarının çoğaltılması sayesinde tarihsel birikimin gelecek yıllara taşınması sağlamıştır. Bu dönemde öğrencilerin öğrenmeleri açısından kütüphanelerin çoğaldığı görülmektedir.

Charlemagne'nin diğer imparatorlardan ayıran bir başka özelliği de ekonomi ile ilgili olarak proaktif çabalarıdır. Her dönemde önemli bir maden olan altının para birimi olarak kullanılması kabul edilebilir bir ekonomik bakış açısıdır. İkinci dünya savaşından sonra da kurulan Bretton Woods sistemi altına endeksi bir sistem olma özelliği taşıyordu. Ancak bir sorun vardı imparatorluk kuruluyor ve masraflar artıyor ancak altın nadir bulunuyordu. Bu durum

imparatorluğun gelişmesi açısından son derece olumsuz bir durumu ortaya çıkarmıştı. Bu sebeple babasının uygulamaya çalıştığı ama ömrünün yetmediği bu altın para sistemini değiştirmeye karar verdiğinde altının yerine ne konulması gerektiğini dönemin başka güçlü kralı olan Offa ile karar vererek gümüş para sistemine geçtiler.

Resim 5: Offa'nın bastırduğu altın sikke

Ancak burada Offa'ya da kısa bir değinmekte dönemi anlamak açısından fayda var. Offa Mersiyalı bir hükümdar ailesinden geliyordu kuzeninin ölümünden sonra başlayan iç savaştan galip olarak ayrılan Offa İngiltere'de güçlü bir krallık kurdu. Dışa kapalı bir yönetim tarzını benimsemeyen Offa Charlemagne ile ticaret anlaşmaları imzaladı ve aynı zamanda Charlemagne'nin tesiri var mıdır bilinmez ama İngiltere'deki kiliseler üzerinde Papa'nın söz sahibi olmasını sağladı. Offa dönemin Abbasi Halifeliğinde kullanılan altın sikkeye denk ağırlıkta bir yüzünde kralın isminin ve unvanının yanında

sikkenin kalitesinden sorumlu olanın adının bulunduğu, diğer yüzünde ise Lâ ilâhe il-İ'Allah" yazılan sikke³¹ (Resim 5) bastırması Offa için verilebilecek en önemli bilgi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum aslında İslam devletlerinin gücünün hala Büyük Charlers'e (Charlemagne) rağmen olduğunun bir kanıtı olarak görülebilir.

Ekonomik durumunda proaktif davranışı sadece para sistemni değiştirmekle kalmadı. Charlemagne kendisi dahil yöneticilerinin fiyatların kontrol edilmesinde gevşek davranmayarak fahiş fiyat uygulamalarının önüne geçilmesini sağladı.

Bir imparator olarak gücünü hissettirdiği alanların biride toplumun adalete olan güvenini oluşturan hukuk sistemiydi. Hukukta son karar merci olarak kendisinin olduğu bir sistem kurdu. Hicklin³²'nin de (2020) belirttiği üzere Charlemagne scabini yani hukuk uzmanlarında oluşan bir kurul kurmuştur. Bu kurulun görevleri arasında yasaları uygulanması ve imparatorluk içerisinde hukukun tutarlı bir şekilde uygulanması bulunmaktaydı. Ve kurulun bunu sağlamsında da son derece cömert davranıldı ve her bölgede yedişer adet scabini kuruldu. Hukuku denetleme amacıyla da hakimlerin rüşvet almalarını ve karar verirken gerçeklere eldeki verilere göre karar vermelerini isteyen yazılı yasalar oluşturdu. Bu sayede hukuk daha etkili ve tutarlı bir şekilde uygulama sahası bulacaktı.

Charlemagne kral olarak başladığı yönetme şevkini imparator olarak sonlandırarak dünya üzerinde gelmiş hükümdarlar olarak dönüştürücü rolünü en iyi yapan hükümdarlardan biri olmuştur. Charlemagne en iyi değildi ancak en iyilerin örnek aldığı bir hükümdar olma özelliğini

31 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Offa>

32 <https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/hic3.12624>

de taşıyordu. Yeni yıkılmış kaotik bir Roma İmparatorluğu sonrasında Avrupa'da fetihler gerçekleştirmesi bu fetihler sonucunda halkının refahını ve mutluluğunu düşünmesi Hıristiyanlığın ilk yıllarının yaşandığı dönemde fetihler haricinde (özellikle Saksonlara uyguladığı katliam) sürekli olarak değişime kendisini açık tutması. Avrupa'da Roma sonrası dağılmış halkları bir arada gerek askeri gücü gerekse dini gücü (kilise dahil) kullanarak birleşik Avrupa hayalini diri tutması açısından son derece önemli bir imparator olarak tarihteki yerini almıştır. Günümüz Avrupa Birliği'nde 2008'den bu yana, Avrupa Charlemagne Gençlik Ödülü verilmesi Charlemagne'nin temel değerlerden biri olduğunun kanıtı olarak görülebilir.

Aquileia'lı Paulinus II³³

33 <https://neatnik2009.wordpress.com/2019/08/02/feast-of-st-paulinus-i-i-of-aquileia-january-11/>

6. AQUİLEİALİ PAULİNUS II

Paulinus doğduğu sırada Lombardların hakimiyeti altında bulunan İtalya'nın Premariacco'da 726 yılında doğmuştur. Yine eğitimini de Premariacco'nun bulunduğu Cividale'de tamamlayarak rahip olmuştur. Okuduğu sıralarda Lombardların hakimiyeti altında olması sebebiyle pagan ve Hıristiyan klasiklerini öğrenen Paulinus aynı zamanda hukuk alanında da eğitim alarak çok yönlü eğitim hayatına devam etmiştir. Bu kadar eğitime açık olması onun ileride rahip, teolog, hukuk yönleriyle tanınmasına ve Lombardların hakimiyetine son veren Charlemagne'nin dikkatini çekmesine

imkan sağlamıştır. Paulinus farklı bölgelerde yaşayan toplulukların ortak bir kültür anlayışı içerisinde birlik ve iş birliği içerisinde yaşamalarını teşvik ederek Avrupa'nın Roma zamanında olduğu gibi bütünlük bir yapı içerisinde olmasına katkı sunmaya çalışmıştır. Paulinus zamanında ve ölümünden sonra da Hıristiyan dünyasının parçalanması için büyük çaba sarfetmeye gerek kalmayacak şekilde dağınık bir durum hakimdi. Teolojik ve siyasi nedenlerle parçalanmış olan Hıristiyan dünyasının uzlaşmacı bir politika ile birleştirilmesini savunan Paulinus yeni Hıristiyan yasalarının hazırlanmasında katkı sunmuş ayrıca toplumda evlat edinme sapkınlığını kınayan konsilde yer alarak toplumsal vicdanın da sesi olmaya çalışmıştır. Kilise ve mahkemelerde çalıştığı süre zarfı içerisinde Hıristiyan dünyasının birliğini savunmuş ortak dini ve kültürel değerlere sahip Avrupalı kimliği oluşturmaya çalıştığı görülmektedir.

Eğitiminin çok yönlü olması çalışmalarının da çok yönlü ve toplumu ilgilendiren her noktaya değinmesine neden olduğu görülmektedir. Gregoryen takvimini temel alarak Paskalya tarihini belirlemek üzere yeni tablolar kullanmıştır.

Bu alışması Batı kilisesi genelinde Paskalya kutlamalarının genelleştirilmesine neden olmuştur. Bu sayede Hıristiyanlar açısından birlik ve beraberliğin simgelerinden birinin hayata geçmesinde büyük katkı sağlamıştır. İlahiyatçı özelliği sayesinde Hıristiyan tebanın ibadetlerinin nasıl yapılacağına dair litürjik reformların uygulanmasına büyük hassasiyet göstererek toplumun ortak bir dini ritüele kavuşmasını sağlamıştır. Hukuku özelliği ise kendisinden önce oluşturulan kilise kanonları üzerinde düşünmesine ve yeniden yazılarak özellikle kendi kilisesinde uygulanmasını sağlamıştır. Charlemagne ile olan yakın ilişkisi sayesinde toplanan bir çok sinodda yer alarak imparatorun ülkesinde de Hıristiyanlığın yayılmasına katkı sağlamıştır. Din adamlarının zayıf noktası ve kiliseyi ticarethaneye sokan simoniy uygulamasının ve kilise içerisindeki diğer disipsizlikleri ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Geleneksel öğretiye sahip olan din görevlilerinin ibadetlerin ve yaşam tarzların geçmişteki büyüklerin yaşamına benzer olması gerektiği anlayışına sahip olan Paulinus din adamlarının iyi bir eğitim alması içinde büyük gayretler içerisinde bulunmuştur.

VII. Gregorius³⁴

7. PAPA VII. GREGORIUS

Papa'nın hayatına ve birleşik Avrupa fikrine katkısına geçmeden önce döneminin kilise ve manastırlarının durumlarını incelemekte fayda olduğu kanaatindeyim. Zira VII. Gregorius bir din adamı ve birleşik Avrupa fikrine direkt olarak eserlerinde ve faaliyetlerinde yer vermemiş ancak kilise ve eserlerinde ilerleyen zamanlarda birleşik Avrupa fikrini savunacak olan insanların başvuru kaynağı olmuştur. Bir din adamı olarak yaşadığı dönemdeki kral, kilise ve manastırların durumu da eserlerinin oluşmasına katkı sunmuştur.

Karolenj imparatorluğunun en büyük özelliği Charlemagne'nin Papa III. Leo tarafından imparator

34 <https://anastpaul.com/2018/05/25/saint-of-the-day-25-may-st-pope-gregory-vii-c-1015-1085/>

olarak atanmasıyla başlar. Aslında bu durum ilerleyen dönemlerde kiliseye siyasetin girmesiyle de tersine döndü. Çünkü monarşinin başındaki imparator veya kral artık papalık makamına atama yapabiliyor sadece papalık makamı değil psikopozlar ve rahiplerinde atamalarında aktif rol oynuyordu. Bu durum VII. Gregorius ile değiştirilmek istenmiş zamanla adeta krallık alanına dönüşen Papalık ve kilise artık kralları aforoz eden ve görevden alan makama dönüşmeye çalıştırılmıştır. Bu olay zincirini VII. Gregory'in hayatının kısa özetiyle açıklamaya başlayabiliriz.

Asıl adı Sovanalı Hildebrand olan VII. Gregorius doğum tarihi kesin olmamakla birlikte Katolik Ansiklopedisinde³⁵ 1020 ile 2025 arasında Toskana doğduğunu ve 1085'te Salerno'da öldüğü belirtilmektedir. Soylu bir aileden gelmemekle birlikte yakın akrabaları arasında reformlar hareketleriyle ünlü olan Santa Maria del Priorato'da başrahip olarak görev yapmaktaydı. Hayatının erken dönemiyle alakalı olarak çok fazla olarak bilginin olmadığı Hildebrand Roma'daki Santa Maria del Priorato'ya eğitim almaya geldiği bilinmektedir. Amcası veya dayısı olarak tarihsel kayıtlara geçen Laurentius ise bu manastırın baş rahibi idi. Manastır eğitimi sırasında daha sonraları Aziz olarak ün yapan Amalfi'li Lawrence'den dersler almıştır. Lawrence'nin reformist yapısı ilerleyen zamanlarda Hildebrand'da da görüldüğü söylenebilir. Daha sonra Roma'da bir keşiş olarak hayatını devam ettiren Hildebrand San Giovanni Başpsikoposu olan Graziani'nin hizmetine girdi. Graziani VI. Gregorius olarak Papa seçildiğinde papanın rahibi olarak yanında görev aldı. 1046 yılında Sutri Konsili tarafından Papalıktan feragata zorlanan Graziani ile birlikte Köln'e giderek orada yaşamına devam etmiştir. Psikopos Bruno'nun Papa seçilmesiyle birlikte Roma'ya dönen Hildebrand St.

35 [https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_\(1913\)/Pope_St._Gregory_VII](https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_(1913)/Pope_St._Gregory_VII)

Peter's Patrimony'nin yöneticisi olarak atandı. Roma'ya geldiğinde kiliseye ait olan mülklerin ya Romalı soylular ya da Normanlar tarafından zapt edildiğini görmüş mülklerin birçoğunu da geri almıştır. Böylece mülklerden gelen gelirler sayesinde Vatikan'ın mali yapısı da düzene girmiş oldu. Getirilen görevlerde başarılı olan Hildebrand daha sonra St. Paul extra Muros manastırının sözcüsü olarak atandı. Aslında bu manastır reformist yapısının ortaya çıkması ve dini konularda Papalardan öğrendiği geleneksel kuralların yeniden tesis edilmesi için bulunmaz bir yerdi. Çünkü manastırın olduğu yerde kanunsuz işlerin olduğu ve çeteler tarafından oldukça sıkıntılı ortamda, manastırın çalışanları rahipler, psikopozlar dahil olmak üzere ahlaki yozlaşmış keşişlerin kadınlarla olan ilişkisi aleni olarak yaşanmaya başlanmıştır. Dahası manastır ve kutsal sayılan yerlerin saygınlığı ve kullanım amaçları o kadar çizgisinden çıkmıştı ki hayvanların içeride barınma imkanının olduğu yerler olarak kullanılmaya başlamıştı. Hildebrand karşılaştığı bu korkunç tablo karşısında ani refleksi sert bir şekilde hayata geçirmektense akıllı ve herkesin kabul edebileceği yöntemlerle manastırların kullanım alanlarının ve manastır personellerinin eski Hıristiyanlığın ilkelerine dönüştürme becerisini geliştirdi. Papa IX. Leo'un ölümü üzerine büyük çoğunluğun kendisini Papa aday olarak gösterilmesine olan isteklerine karşı çok istekli olmamış ve aday olarak desteklediği Gebhard II. Victor olarak papalığa seçilmişti. Peters (1995) bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

“Hildebrand daha sonra, o sırada Roma'dan ayrılmayı hiç istemediğini söylemiştir. Ve yine kendi ifadesine göre, 1049 yılında Papa IX Leo'nun maiyetinde bir subdeacon olarak Ebedi Şehir'e dönmek için de aynı derecede isteksizdi. Hildebrand, yirmi yıldan fazla bir süre sonra, 1073'te papa ilan edildiğinde de aynı şekilde hoşnutsuzdu. Bu ifadeyi olduğu gibi kabul etmeliyiz; mektuplarında Havari Petrus'a o kadar sık başvurmuştur ki,

Hıristiyan âlemindeki en yüksek makamın ağır yükünü hiçbir zaman istemediğine tanıklık eder. İlk, çalkantılı seçimini tanımlamak için de kullandığı Papa! sloganı da aynı derecede açıklayıcıdır: “Çünkü sen beni derinlere, denizlerin ortasına attın ve seller beni kuşattı”

Daha sonraki yıllar kilisede ve Avrupa'nın birçok yerinde monarşi sistemiyle kilise arasında çıkmış olan sorunların çözümünde aktif rol oynadı. Ancak bunu gerçekleştirirken ki hedefi Papa olarak Katolik dünyasına liderlikten ziyade Hıristiyan dünyasının parçalanmasını ve Avrupalı devletlerin çatışma halinde olarak güçsüz kalmalarını istemelerinden kaynaklanıyordu. Papa olduğu döneme kadar bir çok adayı desteklemiş ve desteklediği adaylarında Papa olmasını sağlayacak kadar güçlü bir kişiliğe sahipti. Papalığa giden yolda en önemli ataması ise 1059 yılında kutsal

Roma kilisesi Başdiyakoz³⁶ gerçekleşti. II. Aleksandır'ın cenazesinde gerçekleşen halkın ve din adamlarının Hildebrand'ın papa olsun sloganları karşısında da görevi istemediğini açıkça ilan eden Hildebrand cenaze günü San Pietro kilisesinde kardinaller tarafından yasal olarak seçildi. Papalığa seçilmesinin ilan edilmesini erteleyip Almanya Kralına da bu yönde isteğini ilettili. Bu durum karşısında Alman psikopozlarının Hildebrand'ın geçmişte yapmış olduğu faaliyetler ve Hıristiyanlık dinine olan sadakatini sert bir şekilde savunması bildiklerinden dolayı Hildebrand'ın isteği doğrultusunda Alman kralının papalığı onaylamaması yönünde telkinlerde bulunmuşlardı. Durumun açıklığa kavuşması için Roma'ya gönderilen elçinin raporunun olumlu gelmesi sonucunda Alman Kralı bilmeden de olsa kralın seçtiği son Papa olarak Hildebrand VII. Gregorius adıyla Papa olarak 1073 yılında ilan edildi.

Ancak papa olana kadar gerçekleştirdiği seyahatler neticesinde Hıristiyanlık dünyasının içler acısı halde olduğunu bilen VII. Gregorius düzene koymasına gereken birçok konunun olduğu acı bir şekilde farkındaydı. Karolenj imparatorluğunda Charlemagne'nin düzene koyduğu birçok konu imparatorluğun yıkılmasıyla birlikte eski haline geri dönmüştü. Yolsuzlukların olduğu din adamlarının evlendiği ve liyakatli olmayan din adamlarının görevlerde bulunduğu her şeyin Hıristiyanlığın ilk zamanlarından itibaren çok farklı olduğu bir durum bulunmaktaydı. Kısacası Avrupalı devletler ve kilise bunalım evresinde herkesin kendi çıkarlarının peşinde olduğu bir dönem yaşanıyordu. Bu durumu VII. Gregorius Başrahip olan dostu Hugh³⁷a 1075 yılında yazdığı mektupta özetliyordu;

36 Diyakoz kilise hiyerarşik yapısında üç ruhban derecesine ilk basamağıdır. Başdiyakoz psikoposlu kilisede diyakozların başı ve bölgesinin en yetkili din adamıdır.

37 https://en.wikipedia.org/wiki/Hugh_of_Cluny

“Gözlerimi nereye çevirsem -batıya, kuzeye veya güneye- her yerde makamlarını düzensiz bir şekilde elde etmiş, yaşamları ve konuşmaları kutsal çağrılarıyla garip bir şekilde çelişen piskoposlar buluyorum; görevlerini Mesih sevgisi için değil, dünyevi kazanç güdüleriyle yapanlar. Artık Tanrı'nın onurunu kendi bencil amaçlarının önüne koyan veya adaletin hırslarının önüne geçmesine izin veren prensler yok. . . .Ve aralarında yaşadığım kişiler -Romalılar, Lombardlar ve Normanlar- onlara sık sık söylediğim gibi, Yahudilerden ve Paganlardan daha kötü durumdadılar”³⁸

VII. Gregorius'un dostuna serzenişi içinde bulunduğu durum açısından oldukça yerinde bir tespiti. Zira eski öğretileri hayata geçirmek isteyen Papa yeni düzene ayak uydurmuş olanlar tarafından oldukça yüksek bir dirençle karşılaştı. Hayata geçirmek istediği din adamlarının bekar olarak yaşantılarına devam etmeleri gerektiği kararı Avrupa'nın birçok yerinde hoş karşılanmadığı gibi evliliklerine dinsel bir anlam yükleyen din adamlarıyla da karşılaştı. 1074 yılında yayınlamış olduğu Lenten Sinod kararnameleleri ise tepkilerin daha da sertleşmesine sebep oldu kararnamede;

- Kilisede çalışan kutsal emir makamı ya da rütbesine sahip olanların para karşılığında makamlarını satmalarını bırakması,
- Kilisenin satışlarının kaldırılması, kilise sahibi olanların clindeki kiliselerden feragat etmesi ve dini hakların alınıp satılmasının yasaklanması,
- Bu emirleri yerine getiremeyecek olanların dini görevlerinden ayrılması,

38 [https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_\(1913\)/Pope_St._Gregory_VII](https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_(1913)/Pope_St._Gregory_VII)

- Papalık tarafından çıkarılan bu kararnameye uymayan din adamlarının görevlerine halkın müsaade etmemesi.

Kararnamedeki maddelere bakıldığından Hıristiyanlık dünyasının ne kadar içler acısı bir halde olduğu bu zamana kadar papalrın bunu değiştirmek istemesi ama bu reform hareketlerinin yetersiz kaldığı görölmektedir. VII. Gregorius'un da işi oldukça zordu. Yıllar içerisinde kurulmuş olan bu düzene karşı çıkan insanların din adamı rolünde halka karşı etkileşimde olması VII.Gregorius'un işlerini daha da zorlaştıran etkenler arasındaydı. Ayrıca bu din adamlarının yakın ilişki kurduğu kral ve feodal beylerinde bu yasaklardan dolayı kaybedecekleri statüde işin askeri boyutunu ortaya koyuyordu. Zira askeri başarılarla kazanılmış olan ve din adamlarıyla tahakküm altına alınmış yetkilerden din adamlarının desteklerinin kaybedilmesi krallar ve monarşik yönetime sahip yöneticiler tarafından hoş karşılanmayan bir durumdu. Almanya çıkan kararnameye en sert tepki verilen bir bölge olarak dikkat çekmekteydi. VII. Gregorius'un kararnamesine dini boyutta karşılık veren din adamlarının yanıtı ise Pavlus'un "yakılmaktansa evlenmek daha iyidir", "bir psikopozun kusursuz olması ve bir eşin kocası olması gerekir" sözlerini İsa Peygambere attettikleri "bu sözü bütün insanlar almaz, ancak kendilerine verilenler alır" sözüyle destekleyerek yaptıklarının doğru olduğunu belirtiyorlardı.

VII. Gregorius'un yayınladığı kararnameyi bölgelerinde uygulamak isteyen başpsikopozlarda oldu ancak halk tarafından taşlanan, hapse atılan, toplum önünde hakaretler edilerek itibarları zedelendi. Ancak bu reform hareketini diğerlerinden ayıran nokta ise Papalık makamında VII. Gregorius'un oturmasıydı. Çünkü Gregorius kendisini sürekli hizmete zorlanıyormuş gibi hissediyordu ve başkalarından da aynı istekle hizmet etmelerini bekliyordu. Kişisel arzular ve kişisel irade, Tanrı'nın ağır basan görev çağrısına boyun

eğmek zorundaydı Gregorius yaşanan bu olaylardan sonra sıkıntıların olduğu bölgelere kendi elçilerini tam yetki ile gönderdi ve kararnameye uymayan din adamlarını aforoz ettirdi.

Din adamlarıyla yaşadığı sorunları bu şekilde çözüm bulan Gregorius'un önünde monarşi yönetiminde bulunan krallar sorun olarak kalmıştı. Gregorius'un bu mücadelesi ise hem Papalar arasında en etkileyici ve dönüştürücü olarak tarihe geçmesine neden oldu. Gregorius bu mücadelesindeki dayanağı ise din adamları hariç diğer tüm insanların şeytan tarafından ele geçirilme riskinde buluyordu. Zira dünya yoldan çıkmaya müsait bir yer ve din adamları harici insanların bu yöne kapılmaları krallar da dahil daha kolaydı. Gerçek bir Hıristiyan olarak kimlerin Tanrı ya da şeytan safında olduğunu anlayacaktı. Bu özelliğin kendisinde olduğunu belirtmesi din adamları içerisindeki mutlak hakimiyetin yanında toplumu yönetenleri de görevden almasına dayanak sağlıyordu.

Lenten sinod kararnameleriyle bu düşüncesini hayata geçirme fırsatı buldu zira IV. Henry'nin danışmalarını aforoz etmişti. Belki normal koşullarda bu iki güç arasında sorun olmayacak gibi görünse de bir gücün diğer gücün hakimiyet alanına girmesi ve bunu yaparken de Pseudo-Isidorian'ın bilinen kanonu olan” aforoz edilmiş kişilerle teması sürdüren herkesin aforoz edileceği” öğretisidir.

Yaşadığı tecrübeler olaylara bakışında soğukkanlı hareket etmesine neden olan VII. Gregorius şiddetin veya huzursuzluğun kendisinden kaynaklanmadığına dair hatta IV. Henry' borçlu olduğuna dair bir mektup yazmayı da ihmal etmemiştir. Bir yıl sonra IV. Henry³⁹⁹'in danışmanlarının aklanarak tekrar dönmeleri sonucuna Gregorius itiraz etmedi

39 https://tr.wikipedia.org/wiki/IV._Henry,_B%C3%B6l%C3%BCm_1

hatta Henry'nin yaptığı birkaç atamaya da sesini çıkarmadı. Ancak Gregorius'un Almanya'daki piskoposluk bölgelerine direk müdahaleleri Alman piskoposların tepkisine neden oldu ve Papa'ya itaat etmeyeceklerini açıkladılar IV. Henry'nin de bu şekilde hareket etmesini istediler. Hatta Bremen başpiskoposu kendilerinin papa tarafından köle ve hizmetçi olarak görüldüğünü söylemektedir.

IV. Henry

Bu düşünceler içerisinde olan Almanya cephesinden iki din adamı Almanya'daki piskoposlarında desteğini alarak VII. Gregorius'a bir bildiri göndermiş, bildiride Papalık seçimlerinin usulsüz yapıldığını ve Hıristiyan dünyasının başına geçişte hile ile geçtiğini düşündüklerini bu sebeple Papaya olan itaatlerini de geri çektiklerini belirtmişlerdir. Danışmanlarının aforoz edilmesini içine sindiremeyen ve güç kaybına tahammül edemeyen IV. Henry'de papaya

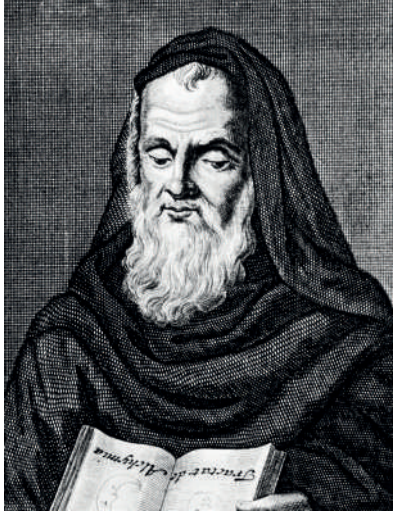
ağır eleştiriler yönelterek Roma halkına bu eleştirilerinde ulaşmasını sağlamıştır. Ve ifadelerinde Papa VII. Gregorius yerine sahte keşiş Hildebrand şeklinde aşağılayıcı tabiler kullanmıştı. Piacenza bulunan Kuzey İtalya piskoposları da Alman piskoposlarının düşüncelerine katıldıklarını beyan etmeleri üzerine VIII. Gregorius hem kralı hem de piskoposları aforoz etti. Gregorius Petrus aracılığıyla Tanrı'dan özel bir güç verildiğini ve bu sebeple Henry'in yönetiminin gayri meşru olduğunu artık Almanya ve İtalya üzerinde yönetsel bir gücünün olmadığını ilan eder. Bu davranışı ilerleyen yüzyıllarda uygulanacak olan yönetimin ayak seslerinden başka bir şey değildi. Kilise tüm yönetimi kendisi altında tahakküm ediyordu.

IV. Henry piskoposların gayretleri sonucunda yaptığı açıklamadan daha sonra oldukça pişman olacağı bir sürece girmiş oldu. Askeri anlamda belki zaferler kazanıyordu ancak Gregorius ile girdiği iktidar mücadelesinde cephelerini genişletmiş oldu. Aforoz edildiği haberi yayılmaya başladığında IV. Henry'nin ilk karşılaştığı problem daha önce zafer kazandığı Saksonya prensleri sonrasında da VII. Gregorius'a karşı itaat etmemesi gerektiğini savunan piskoposların saf değiştirmesi oldu. Papanın bu kadar direnç göstereceğini düşünemeyen piskoposlar makamlarını korumak için uzlaşma yolları aradılar. Papanın kudretli duruşu karşısında geri adım atan IV. Henry papalık elçileriyle buluşarak müzakere etmeye mecbur kaldı. Bundan sonraki hayatında Papa'yı memnun edeceği ve sözünden çıkmayacağı ve yaptıklarının affı için kefarete vereceğine dair sözler verdi. Henry tövbe kıyafetleriyle Papa önünde tövbe etse de ilk etapta bunu papa kabul etmedi. Daha sonra dostu ve aynı zamanda da IV. Henry'nin vaftiz babası olan Başrahip Hugh ve birkaç başka din görevlisinin ricasını kırmayarak affettiğini açıkladı ancak şartlarını kabul eden yazılı bir anlaşma istedi. İktidar ve dini olarak kendisinin

tek yetkili olarak konumlandırmayı başaran VII. Gregorius daha sonrasında IV. Henry'yi kral ilan etmese de eski statüsündeymiş gibi yaşamına devam etmesini sağladı.

VII. Gregorius'un tek hakimiyetinin vermiş olduğu sorunlar ilerleyen zamanlarda IV. Henry'nin eski gücüne kavuşmasına neden oldu. Çünkü IV. Henry'e karşı birleşen ittifak bu kez papanın uygulamalarına karşı IV. Henry etrafında oluştu. Ancak VII. Gregorius ve IV. Henry arasındaki tayin anlaşmazlığı laik olan monarşi yönetimlerinin din adamlarının atanmasını tayin etme yetkisini ortadan kaldırmış, kilise bu anlamda VII. Gregorius özelinde monarşi düzenine karşı bağımsızlığını kazanmıştır. Dolayısıyla VII. Gregorius'un hazin sonu kilisenin yüzyıllarca parlayan döneminin kapısının açılmasına neden oldu.

Bütünleşik Avrupa fikrine katkısı ise siyasi ve askeri olarak olmuş, Avrupa'nın değişik milletler ve kabilelerden oluşmasına rağmen Hıristiyanlık temelinde birleşmeleri gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bunu destekleyen VII. Gregorius'un girişimlerinden anlayabiliriz. 1074 yılında ikiye bölünmüş olan Hıristiyanlık dünyasının doğu kanadı Selçuklular tarafından tehdit altındaydı. Bu sebeple Avrupalı devletlerin din kardeşlerine yardım etmesi amacıyla sefer düzenleme çabasına girdi. 1074 yılındaki Hıristiyan ordularını birleştirme çabaları zayıf kalınca vaktinin çoğunu kilise ile olan işleri düzenlemeye ayırdı. Ancak bir kez yapılan bu çağrı artık Avrupalıların zihninde mayalanmasına sebep oldu. Doğudaki tehdidin ayak seslerinin daha gür hissedilmesi 20 yıl gibi kısa süre sonra Papa Urbanus'un çağrısı sonucunda Hıristiyan orduları birleşecek ve bütünleşik Avrupa ordusu gibi hareket ederek dini ve siyasi amaçları için sefere çıkacaklardır.

*Roger Bacon*⁴⁰

8. ROGER BACON

Aydınlanma çağından önceki dönemlerde tarihsel kişilerin hayatları hakkındaki bilgiler yetersiz kaynaklardan dolayı netlik kazanamaması durumu Roger Bacon'da da görülmektedir. Tarihçiler Roger Bacon'ın hayatı ile ilgili olarak eldeki kaynaklar ışığında bir değerlendirme yapmaktadırlar. Crowley⁴¹ ve Lindberg⁴² Bacon'ın 1220'de doğduğunu Jourdain⁴³ ise 1210 yılında doğduğunu öne sürmektedir. Kesin bir bilgi olmaması sebebiyle 1214 ve

40 <https://www.britannica.com/biography/Roger-Bacon>

41 Theodore Crowley, O.F.M., *Roger Bacon: The Problem of the Soul in His Philosophical Commentaries*, (Louvain/Dublin, 1952), 17-78

42 David C. Lindberg, *Roger Bacon's Philosophy of Nature: A Critical Edition, with English Translation, Introduction, and Notes of De multiplicatione specierum and De speculis comburentibus*, (Oxford: Clarendon Press, 1983).

43 Charles Jourdain, "Discussions de quelques points de la biographie de Roger Bacon," *Comptes rendus des seances de l'Academie des inscriptions et belles-lettres* (Paris, O ct.- Dec. 1874).

1220 tarihleri arasında İngiltere’de doğduğu genel kabul görmüş bir bilgidir.

Roger Bacon eğitim hayatına Oxford ile başlamıştır. Hackett⁴⁴ (1997) Oxford’daki eğitiminin 1227-28 ve 1235-36 yılları arasında gerçekleştirdiğini belirtmektedir. 1235’ten sonra Grosseteste Lincoln psikopozu olarak görev aldıktan sonra Paris Üniversitesinden gelen davet üzerine Paris üniversitesinde ders vermeye başlamıştır. Roger Bacon her ne kadar bilim için çabalamaya çalışsa da içinde bulunduğu çağ Hıristiyan dünyasında skolastik düşüncenin hakim olduğu yıllardı. Bacon’da Aquinas gibi Aristoteles’in İslam bilgileri tarafından batı dünyasına çevrilen eserlerini okuduktan sonra görüşleri belirli ölçüde değişmeye başlamıştır. Hatta Bacon’a göre İbni Sina Aristoteles’ten sonra dünyaya gelmiş en büyük felsefecidir. İslam dünyasından çevrilen eserlerle birlikte klasik eserlere olan düşkünlüğünden sonra sayısal bilimlere özellikle deneysel bilimlere yönelmiştir. Ancak skolastik düşüncenin her tarafta Bacon’ın düşüncelerini kontrol altında tutacağı dönem Aziz Fransua tarafından kurulan Fransisken tarikatına girmesiyle başlamıştır. Döneminin diğer bilim adamları kadar rahat bir çalışma imkânı bulamamış olsa da, skolastik düşüncesin panzehiri olan deneysel bilimlerle uğraşması sebebiyle dikkatleri üzerine çekmesine sebep olmuştur. Geçirdiği sıkıntılı dönemlerde Papa IV. Clement’in eser çalışmalarına devam etmesi yönündeki desteği ile eserlerini yazmaya devam etmiş ancak Papa’nın ölümü sonrasında daha sıkıntılı günler geçirmiştir. Tarikatta kendisine hoş gözle bakmayan ve çalışmalarını beğenmeyen Jerome Ascoli’nin Papa olmasıyla kendisine yöneltilen suçlar sebebiyle hapse atılmıştır. Jerome Ascoli (IV. Nicholas) öldükten sonra haptisten kurtulan Bacon Oxford’a dönmüş ve burada vefat etmiştir.

44 Jeremiah Hackett (ed.), Roger Bacon and the Sciences: Commemorative Essays 1996, BRILL, 1997, s.13

Bacon eserlerinde bilim ve bilim insanlarının toplumları ikna ederek birlikte yaşamının mümkün olabileceğinden bahsetmektedir.

“Şimdi mümin mezhebin bu incelemesindeki felsefe tarzını Binbaşı'nın eserindeki özet altında anlattım. Ve orada dedim ki, bu ikna ilk önce prenslerin ve sıradan insanların cüretinde bulunan bilgelere yapılmalıdır; Bilge adamlar tarafından ikna edildiğinde, prensler ve halk tarafından zaten onlara ikna edilmiştir; çünkü prensler ve halk, bu tür bilge adamların öğütleri tarafından yönlendirilir. Ve bu nedenle bu ikna bilgecedir; bayağı değildir, bilgeliğin tüm gücüyle doludur; yine de büyük bir bilgeliğe sahip olanlar arasında büyük bir ikna kolaylığı vardır.”⁴⁵

Bilime ve bilimin insanların hayatını iyileştireceğine o kadar inanmıştı ki bu artık kendisinde saplantı haline gelmiş ve elindeki tüm imkanları bu yönde kullanıyordu. Clegg⁴⁶ (2003) Bacon'un bilgiye ulaşma ve bunu kullanma için yirmi yılda harcadığı 2000 sterlinin o dönemde ne kadar büyük bir miktar olduğunu şu şekilde açıklamaktadır;

“Bu şaşırtıcı bir para miktarıdır. On üçüncü yüzyılda, vasıfsız bir işçi tarlada uzun bir gün çalışarak bir peni kazanabilirdi. Sterlinin 240 peni olduğu ondalık öncesi günlerde bu, bütün bir yıllık çalışma için bir sterlin on şiline (1,50 sterlin) denk geliyordu. Bacon'ın harcaması, elli adamın bir ömür boyu ücretini ödemeye

45 “Modum autem philosophie in hac inquisitione secte fidelis descripsi sub compendio in Opere Majori. Et ibi dixi quod hec persuasio debet primo fieri sapientibus qui presunt in consiliis principum et vulgi; quibus sapientibus cum persuasum sit, jam in eis persuasum est principibus et populo, quia talium sapientum consiliis principes et populus 2 dirigitur. Et ideo hec persuasio est 4 sapientialis non vulgaris, sed plena omni sapientie potestate, cum magna tamen facilitate persuasionis, apud illos qui in sapientie magnalibus sunt fundati.” (Roger Bacon, Opus Tertium, s.65)

46 Brain Clegg, The First Scientist A Life of Roger Bacon, Constable • London (2003),s:28-29

eşdeğerti. Çok yetenekli zanaatkarlar için durum biraz daha iyiydi. Örneğin, on üçüncü yüzyılın sonlarına doğru, zarif bir şekilde dekore edilmiş Exeter Katedrali'ni yapan taş ustalarının her biri bir yıllık çalışmadan sonra evlerine toplam dört pound, on yedi şilin ve on peni yarım peni (4,86 £) ile dönüyordu. Büyük bir evin inşası iki ila üç sterline mal olurken, 30 dönümlük (12 hektar) bir arazinin kirası yılda belki beş şiline (25 peni) mal oluyordu. Karşılaştırmak gerekirse, Bacon her yıl bir duvarcı ustasının maaşının yirmi katını harcıyordu ya da 400 çiftlik kiralamaya yetiyordu. Her el yazmasının zahmetli bir şekilde elle kopyalanması gereken zamanlarda kitaplarla ilgili her şeyin pahalı olduğu doğrudur. Bacon'ın, sterlin eşdeğerinin yalnızca üçte biri değerinde olan Fransız sterlininden bahsediyor olma ihtimali de vardır. Öyle olsa bile, yaptığı araştırma harcamaları ona 500 ev satın alabilir ya da yaklaşık bin işçinin yıllık ücret faturasını ödeyebilirdi. Modern terimlerle ifade edecek olursak, Bacon'ın ailesi 10 milyon sterlinden fazla bir parayı gözden çıkarmış olurdu. Bu 2.000 sterlinlik rakamı farklı bir perspektife oturtmak gerekirse, 1217 yılında kraliyetin tüm geliri 35.000 sterlindi.”

Aydınlanma dönemi öncesi düşünürler ve bilim adamlarının aksine Roger Bacon'da birleşik Avrupa fikri hakkında kesin bir dille açıklama yapmamıştır. Ancak Roger Bacon ve Aydınlanma çağı öncesi düşünürler, yapmış oldukları çalışmalar ve faaliyetlerle bilgilerin nesiler boyunca aktarılmasını sağlayarak Rönesans ve Reform gibi Aydınlanmayı sağlayacak olan geniş çaplı eylemsel devrimlere kaynak oluşturmuş, bilim, teknoloji ve sosyal olarak Avrupa'nın modern yapısının oluşmasına sebep olmuşlardır.

Roger Bacon ise bu yönde yaptığı katkılarının başında eğitime verdiği önem gelmektedir. Eğitim ile birlikte Avrupa toplumunun birlik ve ilerlemeyi sağlayacağını belirterek eğitim sisteminin deneysel metotlarla yapılmasını gerektiğini

savunmuştur. Eğitime vermiş olduğu önem ilerleyen yıllarda Rönesans'a neden olacak entelektüel iklimin oluşmasına katkı sunmuştur. Bacon Avrupa'da bilim insanların özelliikle tercümelemler yapıldığı Arapça başta olmak üzere diğler dilleri öğrenmesi gerektiğini bu sayede farklı kültürlerin bir arada yaşayacağı ortak kültürün ve Avrupa toplumunun birbirine olan bağıllık duygusunun artacağını belirtmiştir. Savunduğı deneysel gözlem ve bilim insanların açık fikirli olması düşüncesi, kendisinden sonra gelecek olan Newton, Descartes ve Francis Bacon gibi bilim insanlarını etkileyerek Avrupa'nın bilim ve teknolojide refah seviyesinin yükselmesini sağlayarak, refah seviyesi toplumların birbirine olan bağlarının daha kolay şekil almasında katkı sağlamıştır.

*Thomas Aquinas*⁴⁷

47 https://tr.wikipedia.org/wiki/Thomas_Aquinas

9. THOMAS AQUINAS

Thomas Aquinas 1225 yılının başlarında Roma ve Napoli arasında yer alan Aquino'da dünyaya gelmiştir. Soylu bir aileye sahip olan Aquinas'ın annesi Napoli aristokrasisinden gelen Theodora, babası ise II. Frederick'in baronlarındandı. Toplamda sekiz kardeşe sahip olan Aquinas, erkeklerin en küçüğü olduğundan zamanının toplum adeti üzerine dini eğitim amacıyla Kiliseye gönderildi. Kilise eğitiminin 8. yılında papa ile II. Frederick arasında çıkan gerginlikten dolayı Aquinas'ın

bulunduğu manastır II. Frederick'i askerleri tarafından ele geçirildi. Rahip ve keşişler sürgüne gönderilirken, Aquinas ailesinin yanına gönderildi. Manastır sonrası eğitimine ara vermek istemeyen Aquinas kiliseden bağımsız eğitim veren ve II. Frederick tarafından kurulan Napoli Üniversitesinde eğitime devam etti. Belki de ilerleyen yaşantısında görüşlerinin temelini oluşturacağının farkında olmadan bu üniversite eğitime başlayan Aquinas üniversitenin vizyoner yapısı sayesinde Arapça başta olmak üzere diğer dillerden yapılan tercüme okuma fırsatı buldu. Bu tercüme arasında etkilendiği üç isim dikkat çekmektedir. Yasaklı Aristoteles, İbn Rüşd⁴⁸ ve İbn-i Sina. Burada ilginç olan nokta ise Aquinas'ın Aristoteles ile tanışması Müslüman bilginlerin eserleri ve bu bilginlerin Aristoteles'in eserlerini koruması sebebiyle öğrenmiş olmasıdır. Buradan da anlaşılıyor ki İtalya'da doğmasına rağmen Yunanistan'da antik dönemde yaşamış Avrupalı bir filozofun (Aristoteles) düşünceleri Avrupa'da kilise ve diğer monarklar tarafından

48 İbn Rüşd'ü tanımak için internete yazıldığında karşınıza çıkan ilk şey Aristoteles'i Avrupa'ya tanıştırmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Endürlü-Arap felsefeci, hekim, fıkıhçı, matematikçi ve tıpcı. Tercüme ve yorumlamalarıyla Aristo'yu Avrupa'ya yeniden tanıtmıştır. İslam felsefesinde Aristocu akım olan meşşailiğin temsilcilerindendir. https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0bn_R%C3%BC%C5%9Fd

tehlikeli bulunmuş ve yasaklanmıştır. Bu anlamda İslam dünyasının vizyoner ve özgürlükçü bilimsel faaliyetlerinin yanında Avrupa'nın yasakçı tavrı ortaya çıkmaktadır. Bu yapı daha sonra bir Rönesansın başlaması ve İslam dünyasının bilimsel zenginliğini sermayeden yemesi sonucunda rollerin değişmesine ve günümüze kadar bu şekilde gelmesine neden olmuştur.

Thomas Aquinas'ın hayat görüşünü değiştiren bir başka faktörde, inanışları gereği dini yaymak ve toplum içinde sadece dinsel faaliyetler gerçekleştiren, yoksulluk içerisinde yaşamayı tercih eden Dominiken tarikatına girmesi olarak söylenebilir. Ailesinin karşı çıkmasına rağmen tarikatta kalmayı tercih eden Aquinas daha sonrasında tarikatın isteği doğrultusunda Paris'e giderek Aristoteles düşüncesine sahip Albertus Magnus'tan dersler aldı. Sonrasında Paris üniversitesinde tarikata ait olan kürsülerden birinin başına geçerek öğretim hayatına adım atmış oldu. Hayatının geri kalanında İtalya ve Paris'te öğretmenlik yaparak geçirdi (Dowley,

Aquinas'ta kendisinden önceki düşünürler gibi Aydınlanma dönemi öncesi düşünür olduğundan bütünlüştük Avrupa fikrini doğrudan temas etmese de doğal düzen düşüncesi etrafında Hıristiyanlığın birleştirici gücüyle birlikte Avrupalı toplumların bu eksende birleşmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca hem devletlerin hem de insanın yönetimi hakkında oldukça derin düşünceler paylaşmış ve bu düşüncelerin temeline de İbn Rüşd ve Aristoteles'in düşüncelerini yerleştirmiştir. Üçüncü kitabı "Providence"ın "İnsanların kendi aralarında ve başka şeylerde düzeni üzerine" adlı bölümünde birleşme ve yönetilme konusunda düşünceleri şu şekildedir;

"Aslında, insan ruhları, diğer zihinsel tözlere göre en düşük mertebeyi tercih eder; varlıklarının başlangıcında ilahi takdirin bilgisini alırlar ve burada onu yalnızca genel bir

şekilde bilirler. Ancak ruh, ilahi inayet düzeninin zaten ayrıntılı olarak kurulmuş olduğu şeylerin kendilerinden başlayarak, bireysel ayrıntılarla ilgili olarak bu düzenin mükemmel bilgisine getirilmelidir.....Ayrıca, tamamen bilgiden yoksun olan şeyler arasında, birinin diğerinden daha güçlü olup olmamasına bağlı olarak, bir şey diğerinin altına girer. Gerçekten de, inayetin herhangi bir düzenlemesine katılmazlar; sadece onun uygulanmasına katılırlar.....Şimdi, insan akıl, duyu ve bedensel güce sahip olduğuna göre, bunlar; evrende bulunan düzene benzer şekilde, ilahi takdirin düzenine göre karşılıklı bir düzen ile onda birbiriyle ilişkilidir. Nitekim cismani kudret, onların emrini yerine getirirken duyu ve aklı kudrete tabidir ve hassas kudret, aklı kudrete tabidir ve onun emri altına girmektedir. Aynı temelde erkeklerin kendi aralarında da bir düzen bulunur: Gerçekten de, Aristoteles'in Siyaset adlı eserinde dediği gibi, anlayışta üstün olanlar doğal olarak kontrolü ele geçirirken, kusurlu anlayışa sahip ancak güçlü bir bedene sahip olanlar, doğal olarak hizmete uygun görünüyorlar. Süleyman'ın görüşü de bununla uyumludur; çünkü şöyle der: "Akılsız, hikmete kulluk eder" ve yine: "Tüm halktan, Tanrı'dan korkan... insanları her zaman yargulayabilecek bilge adamlar bulun" .⁴⁹

Yine üçüncü kitabın II. Kısımının "İnsanın seçim ve irade eylemleri ilahi takdire tabidir." bölümünde bu eylemlerin her zaman Tanrı'nın iznine tabi olması gerektiğini şu şekilde açıklamıştır;

"Bundan sonra açıktır ki, insan iradesi ve tercihi eylemleri bile ilahi takdire tabi olmalıdır. Çünkü Allah, yaptığı her şeyi takdirinin bir gereği olarak yapar. Dolayısıyla, seçim ve irade eylemimizin sebebi O olduğu için, seçimlerimiz ve irade eylemlerimiz ilahi takdire tabidir. Yine, yukarıda gösterdiğimiz gibi, tüm maddi şeyler manevi varlıklar tarafından yönetilir. Ancak manevi varlıklar, irade yoluyla cismani şeyler üzerinde

49 <https://isidore.co/aquinas/english/ContraGentiles3a.htm#81>

hareket eder. Bu nedenle, aklı cevherlerin iradelerinin seçimleri ve hareketleri Allah'ın takdirine ait değilse, bundan cismani şeylerin bile O'nun takdirinden çekildiği sonucu çıkar. Ve böylece, hiçbir takdir olmayacak.⁵⁰

Roman LLULL⁵¹

10. ROMAN LLULL

Çağının ilerisinde bir düşünce sistemine sahip olan Ramon Llull 1230'lu yılların başında Mayorka'da Barselona kökenli bir burjuva ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Hayatı hakkında oldukça sınırlı bilgi mevcuttur. Var olan bilgilerde zaten çağdaşlarında olduğu gibi eserlerinden ortaya çıkmaktadır. Blanca Picany ile olan evliliğinden Domingo ve Magdalena isiminde çocukları olur.⁵²

Ramon Llull burjuva bir aileden gelmesi sebebiyle iyi bir eğitim almıştır. Ancak ilerleyen yıllarda eğitime önem vermesi

50 <https://isidore.co/aquinas/english/ContraGentiles3b.htm#90>

51 <https://www.seemallorca.com/people/ramon-llull-father-of-the-catalan-language>

52 <https://web.archive.org/web/20160410135408/http://anyllull.cat/l-autor/cronologia>

ve Hıristiyanların bu konuda duyarlı olmasını istemesinin nedeni ise doğduğu yıllarda Müslümanların İspanya'daki varlığıdır. Hıristiyanlar açısından değerlendirildiğinde vizyoner, eğitime önem veren ve Avrupa'nın Hıristiyanlık altında birleşmesini isteyen din adamı olarak değerlendirilebileceği gibi objektif değerlendirme sadece bu hümanist düşüncelerin Hıristiyanlar açısından olduğu Müslümanlardan (Ona göre kafirler) ise çok haz etmediği eserlerinde de görülmektedir.

Otuzlu yaşlarına kadar serseri bir hayat yaşamış daha sonrasında din değiştirmiş ve Hıristiyanlığa köklü bir giriş yapmıştır. Dönüşümü o kadar fanatik olmuştur ki kendisini İncil'de hayatını mücadeleye adanmış bir insan tasviri olarak, kendisine ve Rabbine karşı mücadele ederek düşmanlara karşı silahlı mücadele eden en büyük din adamı olarak gördüğü Aziz Pavlus'u örnek alan Hıristiyan olarak görür. Bunu sadece düşünce olarak bırakmaz ve bu doğrultuda Hıristiyanların hareket etmesi için şövalyelik üzerine "Şövalyelik Tarikatı Kitabı"nı yazmıştır.

Roman Llull'un eğitime verdiği özellikle yabancı dillerin öğrenilmesi yönündeki Hıristiyan düşünce sistemi içerisinde ilerici yapısı aslında farklı bir düşünceyi içerisinde barındıran bir durumdu. Arapça öğrenilmesi gerektiği düşüncesini gerçekleştirmek için bir köle satın alması dahi içerisinde paradoksal bir durumu göstermektedir. Vega⁵³ (2003) kitabında şu şekilde açıklamaktadır:

"Sarazenler öyle bir durumdadır ki, aralarındaki bilge kişiler Muhammed'e delillerle inanmaz ve dürüst olmayan bir yaşam sürdüğü için Kuran'ı hor görürler. Bu yüzden eğer biri onlarla uzun bir tartışma yürütebilir ve argümanların gücüyle iman gösterebilirse, hemen din değiştireceklerdir. Vê bir kez din

53 Amador Vega, Ramon Llull and the Secret of Life: An Introduction to the Philosophy of the Human Person, 2003

değiştirdiklerinde, insanları da değiştireceklerdir. Onların dilini öğrenmek fazla zaman almaz.” (Véga,2003, s:215)

Bu sözleri hümanist ve eğitim olarak ilerlemeci bir anlayıştan ziyada Müslümanlar arasında dine çok baēlı olmayan insanların ikna edilmesini böylelikle din değiştiren Hıristiyanlıēa gireceklerini belirtmektedir.

Belki de eğitime mantık, felsefe, hukuk, teoloji ve hatta tıbbı olan ilgisi açısından onun farklı disiplinler açısından entelektüel bir bakış açısına sahip olduēu düşünülebilir ancak bu disiplinleri ulu amacı Hıristiyanlıēa hizmet eden aşırı dinci düşüncesinin hakim olduēu nedeniyle gerçekleřtirdiēi fikri yaşantısına bakıldıēında daha makul bir önerme olarak karşımıza çıkmaktadır. şövalyelik Tarikatı kitabındaki belirttiēi amaçları da bu fikri desteklemektedir. Bu kitap feodal sistemin ayakta tutulması gerekliliēini gösteren ve Azizleri ile Avrupa'nın yöneticilerini kutsal toprakları geri alma gibi riskli duruma hazırlaması gerektiēini söyleyen ve düzenlenecek olan Haçlı Seferlerine destek verilmesi gerekliliēini Avrupa toplumuna kabul ettirmek maksadıyla kaleme alındıēı görölmektedir.

Roman Llull şövalyelerin bulunduēu aēda Hıristiyanlıēı savunacak tek güç olduēunu ve Avrupa'daki tüm şövalyelerin birleşmesi gerektiēi düşüncesi gibi düşmanlara karşı birleşmesini ve bunu dini motifler ışığında anlatan bir düşünür olarak tarihe geçmiştir. Bütünleşik Avrupa fikrine vermiş olduēu bu destek Avrupa'da zamanında oldukça ilgi görmüş sonraki yüzyıllarda da temel başvuru kitabı olma özelliēini korumuştur. Kısacası Llull'un katkısı Hıristiyan temalı birleşik bir askeri Feodal yapıyı öngörmüştür.

Son Söz

Avrupa Birliği elde etmiş olduğu üstün ekonomik ve siyasal başarı kendisinden sonra gelen entegrasyonlara da örnek oluşturmuştur. Ancak bu entegrasyonun asıl önemli olan başarısı heterojen olan yapıyı homojen bir yapı haline getirmesinden kaynaklanmaktadır. Toplumların yaşam alanına sahip olması için ırk, dil, din, ekonomi gibi vazgeçilmez olan ihtiyaçlarını entegrasyon içerisinde başarılı bir şekilde harmanlaması ve sonucunda alınan kararlarında ortak alınmasıyla huzur ve refahın sağlanması azımsanmayacak derecede önemli bir olaydır. Dünya tarihine bakıldığında bu tip birlikteliklerin çoğunluğunun savaş yoluyla sağlandığı görülmektedir. Avrupa Birliği'nin temellerinin atılmasına sebep olarak II. Dünya Savaşı olarak görülse de aslında bu savaş yüzyıllardır ortada olan ve kimsenin cesaret edemediği birleşmenin sonucudur. Üç kitap şeklinde hazırlamayı düşündüğüm serinin ilk kitabı Aydınlanma Dönemi öncesinde olan dönemdeki Avrupa üzerinde birleşmeyi amaçlayan ve bunu yaparken de ya savaş ya da insanların vazgeçilmezi olan din üzerinden düşüncelerini açıklayan kişiliklere yer verilmiştir. Bu dönem içerisinde elbette farklı kişilikler ve olaylar olmuştur ancak gerek imparatorluk gerekse de Hıristiyanlık dini açısından önemli kişiliklere yer vermek amaca uygun biçimde seçilmeye çalışılmıştır.

Bu dönemin savaş da dahil olmak üzere belirgin özelliği Birleşik Avrupa tasavvurunun gerçekleşmesi Hıristiyanlık üzerinden gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bunu gerçekleştirirken gerek mistik olaylardan ve anlatımlardan ya da dini kişiliklerin kendilerine ruhani bir özellik yükleyerek toplumları aynı düşünce etrafında birleştirme gayretlerinden faydalandıkları görülmektedir. Sonuç itibariyle Birleşik Avrupa fikrinin temelleri Din ve Savaş üzerinde şekillenmiştir.

Kaynaklar

- Amador Vega, Ramon Llull and the Secret of Life: An Introduction to the Philosophy of the Human Person, 2003
- Brain Clegg, The First Scientist A Life of Roger Bacon, Constable • London (2003),s:28-29
- Charles Jourdain, “Discussions de quelques points de la biographie de Roger Bacon,” Comptes rendus des seances de l’Academie des inscriptions et belles-lettres (Paris, Oct.- Dec. 1874).
- David C. Lindberg, Roger Bacon’s Philosophy of Nature: A Critical Edition, with English Translation, Introduction, and Notes of De multiplicatione specierum and De speculis comburentibus, (Oxford: Clarendon Press, 1983).
- Heredotus, The Histories (1904) New York D. Appleton and Company, <https://ia600301.us.archive.org/15/items/historiesofherod00hero/historiesofherod00hero.pdf>
- Jeremiah Hackett (ed.), Roger Bacon and the Sciences: Commemorative Essays 1996, BRILL, 1997, s.13
- M. Shane Bijornlie; The Variae, University of California Press (2019)
- St Patrick, The Life and World of Ireland’s Saint J. B. Bury Foreword by Thomas Charles-Edwards, Published in 2010 by I.B.Tauris & Co Ltd The Confession of St. Patrick,

- Patrick. Author(s): St. (c. 390-c. 461), Publisher: Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library, The Ecclesiastical History of The English People, Oxford World's Classics,1999
- Theodore Crowley, O.F.M., Roger Bacon: The Problem of the Soul in His Philosophical Commentaries, (Louvain/Dublin, 1952), 17-78
- Whitley Stokes, The Tripartite Life of St. Patrick with Other Documents Relating to That Saint, Part I, Tannerritchie Publishing, Burlington, Ontario, Canada; In Collaboration With The Library And Information Services Of The University Of St Andrews, 2008
- W. H. S. Jones, Hippocrates, William Heinemann Ltd, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press (1957)
- Roy Flecher, Saint Patrick Retold th legend and history of ireland's patron Saint, prince ton universit y press prince-ton & Oxford,2019

İnternet Kaynakları

- https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0bn_R%C3%BC%C5%9Fd
- <https://isidore.co/aquinas/english/ContraGentiles3a.htm#81>
- <https://isidore.co/aquinas/english/ContraGentiles3b.htm#90>
- <https://www.seemallorca.com/people/ramon-llull-father-of-the-catalan-language>
- <https://web.archive.org/web/20160410135408/http://anylull.cat/l-autor/cronologia>
- <https://www.britannica.com/biography/Roger-Bacon> [https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_\(1913\)/Pope_St._Gregory_VII](https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_(1913)/Pope_St._Gregory_VII)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Hugh_of_Cluny
- [https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_\(1913\)/Pope_St._Gregory_VII](https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_(1913)/Pope_St._Gregory_VII)
- https://tr.wikipedia.org/wiki/IV._Henry,_B%C3%B61%C3%BCm_1

- https://tr.wikipedia.org/wiki/Karolenj_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu#/media/Dosya:Carolingian_Empire_map_1895.jpg
- https://en.wikipedia.org/wiki/Charlemagne#/media/File:Frankish_Empire_481_to_814-en.svg
- https://european-union.europa.eu/easy-read_en
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Offa>
- <https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/hic3.12624>
- <https://neatnik2009.wordpress.com/2019/08/02/feast-of-st-paulinus-ii-of-aquileia-january-11/>
- <https://anastpaul.com/2018/05/25/saint-of-the-day-25-may-st-pope-gregory-vii-c-1015-1085/>
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bede>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Thomas_Aquinas
- <https://www.ccel.org/ccel/patrick/confession.html>
- <https://www.istrianet.org/istria/non-istrians/cassiodorus/index.htm>
- https://www.gutenberg.org/files/18590/18590-h/18590-h.htm#Page_487 (Gutenberg E-Kitabı)
- <https://www.youtube.com/watch?v=9yGKjDwWnRY>

Tarihin Dayattığı Entegrasyon Avrupa Birliği

“Tarihten Gelen Düşünceler” 1

Dr. Bahadır Murat Çakmaklı

 ÖZGÜR
YAYINLARI

ISBN 978-975-447-689-7

9 789754 476897